

Psychologie

Faculteit Gedragwetenschappen,
Universiteit Twente

Quality Assurance Netherlands Universities (QANU)
Catharijnesingel 56
Postbus 8035
3503 RA Utrecht
The Netherlands

Telefoon: 030 230 3100
Fax: 030 230 3129
E-mail: info@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

Projectnummer: Q313

© 2012 QANU

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.

INHOUD

Rapport over de bacheloropleiding Psychologie en de masteropleiding Psychology van de Universiteit Twente	5
Administratieve gegevens van de opleiding	5
Administratieve gegevens van de instelling.....	5
Kwantitatieve gegevens over de opleidingen.....	5
Samenstelling van de commissie.....	6
Werkwijze van de commissie.....	6
Samenvattend oordeel van de commissie.....	9
Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling.....	13
Bijlagen.....	39
Bijlage 1: Curricula Vitae van de leden van de visitatiecommissie.....	41
Bijlage 2: Domeinspecifiek referentiekader.....	45
Bijlage 3: Beoogde eindkwalificaties.....	49
Bijlage 4: Overzicht van het programma.....	53
Bijlage 5: Kwantitatieve gegevens over de opleidingen.....	61
Bijlage 6: Bezoekprogramma.....	69
Bijlage 7: Bestudeerde afstudeerscripties en documenten.....	73
Bijlage 8a: Onafhankelijkheidsverklaringen.....	75
Bijlage 8b: Commissiesamenstelling Psychologie 2012.....	79

Dit rapport is vastgesteld op 10 juli 2012.

Rapport over de bacheloropleiding Psychologie en de masteropleiding Psychology van de Universiteit Twente

Dit rapport volgt het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO.

Administratieve gegevens van de opleidingen

Bacheloropleiding Psychologie

Naam van de opleiding:	Psychologie
CROHO-nummer:	56604
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	-
Locatie(s):	Enschede
Variant(en):	voltijd
Vervaldatum accreditatie:	31 december 2013

Masteropleiding Psychology

Naam van de opleiding:	Psychology
CROHO-nummer:	66604
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	- Conflict, Risico en Veiligheid - Geestelijke Gezondheidsbevordering - Gezondheidspsychologie - Human Factors en Mediapsychologie - Instructie, Leren en Ontwikkeling
Locatie(s):	Enschede
Variant(en):	voltijd, deeltijd
Vervaldatum accreditatie:	31 december 2013

Administratieve gegevens van de instelling

Naam van de instelling:	Universiteit Twente
Status van de instelling:	bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	aangevraagd

Kwantitatieve gegevens over de opleidingen

De vereiste kwantitatieve gegevens over de opleidingen zijn opgenomen in Bijlage 5.

Samenstelling van de commissie

De beoordelingen van de *bacheloropleiding Psychologie* en van de *masteropleiding Psychology* van de Universiteit Twente vallen binnen de clusterbeoordeling Psychologie, waarvoor in 2012 in totaal 27 opleidingen worden beoordeeld. De commissie voor de clusterbeoordeling bestond uit:

- prof. dr. W.T.A.M. (Walter) Everaerd, emeritus hoogleraar Klinische Psychologie, Universiteit van Amsterdam (voorzitter);
- dr. G. (Gezinus) Wolters, universitair hoofddocent, Universiteit Leiden;
- prof. dr. E. (Eddy) Van Avermaet; hoogleraar Sociale en Culturele Psychologie, KU Leuven;
- prof. dr. M.W. (Maurits) van der Molen, hoogleraar Ontwikkelingspsychologie, Universiteit van Amsterdam;
- prof. dr. G. (Gellof) Kanselaar, emeritus hoogleraar Onderwijspsychologie, Universiteit Utrecht;
- prof. dr. M.J.M. (Maarten) van Son, emeritus hoogleraar Klinische Psychologie, Universiteit Utrecht;
- dr. R. (Riël) Vermunt, visiting professor University Skövde Zweden (1996 - 2002) en Associate Director / member Board International Center for Social Justice Research, Leiden/ Trier (1989 – 2002);
- E.A. (Elke) Schoneveld BSc, student research master Behavioural Science, Radboud Universiteit;
- L.C. (Lauren Catherine) Koetzier, student bacheloropleiding Psychologie, Vrije Universiteit Amsterdam;
- A.W.F. (Diana) Coppens BSc, student research master Psychology, Universiteit Leiden;
- A.L. (Abigaël) Herschberg BSc, student masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie, Universiteit van Amsterdam;
- S. (Sanne) van Wetten BSc, student masteropleiding Psychologie, Universiteit Maastricht.

De Curricula Vitae van de leden van de commissie zijn opgenomen in Bijlage 1.

Voor ieder bezoek werd op basis van expertise en beschikbaarheid, en het voorkomen van eventuele belangenconflicten, een (sub)commissie samengesteld, bestaande uit vijf commissieleden.

Werkwijze van de commissie

Algemeen

Coördinator van de clustervisitatie Psychologie was mw. drs. M.M. Frederik, medewerker van QANU. Voor ieder bezoek was een projectleider aangewezen. De projectleiders speelden een belangrijke rol in het bewaken van de consistentie, door na afloop van elk bezoek een samenvatting van de belangrijkste bevindingen van de commissie aan de commissieleden en de projectleiders te sturen. De coördinator was aanwezig bij de eindvergadering van de bezoeken, enerzijds om de bevindingen van de voorgaande bezoeken in te brengen, en anderzijds om de commissie te attenderen op haar wijze van oordelen. Er heeft regelmatig

overleg plaatsgevonden tussen de projectleiders om de beoordelingen op elkaar af te stemmen.

Voorbereiding

Op 21 februari 2012 hield de commissie haar formele startvergadering. Tijdens de startvergadering werd de commissie geïnstrueerd, werd de taakstelling en werkwijze van de commissie besproken en werd het Domeinspecifieke Referentiekader Psychologie besproken. Dit Domeinspecifieke Referentiekader is opgenomen in Bijlage 2 van dit rapport.

Bij ontvangst van de zelfstudies van een universiteit werden deze door de projectleider gecontroleerd op kwaliteit en compleetheid van informatie. Nadat de zelfstudies in orde waren bevonden, zijn deze doorgestuurd aan de commissieleden die deelnamen aan het betreffende bezoek. De commissieleden lazen de zelfstudies en formuleerden vragen die aan de projectleider werden toegestuurd. De projectleider compileerde de vragen tot een document. Eventuele additionele vragen van de commissieleden werden aan de opleidingen toegestuurd met het verzoek om een reactie. Naast de zelfstudies lazen de commissieleden gezamenlijk minimaal vijftien scripties per opleiding.

Visitatiebezoeken

Tijdens de voorbereidende vergadering van ieder bezoek werd de visitatie concreet voorbereid. Tijdens het bezoek zelf is gesproken met een (representatieve) vertegenwoordiging van het faculteitsbestuur, het opleidingsmanagement, alumni, de opleidingscommissie en de examencommissie. Daarnaast werd per opleiding gesproken met student- en docentvertegenwoordigers van de beoordeelde opleidingen.

Op verzoek van de commissie heeft de opleiding gesprekspartners geselecteerd binnen de door de commissie aangegeven kaders. De commissie heeft met studenten uit alle studiejaar gesproken en met docenten en begeleiders van beide opleidingen. Voorafgaand aan het bezoek heeft de commissie een overzicht ontvangen van de gesprekspartners en ingestemd met de door de opleiding gemaakte selectie.

Tijdens ieder bezoek bestudeerde de commissie het ter inzage gevraagde materiaal en gaf zij gelegenheid tot een spreekuur ten behoeve van studenten en docenten die zich voorafgaand aan het bezoek hadden aangemeld.

De commissie heeft het laatste deel van het bezoek gebruikt voor de voorbereiding op de mondelinge rapportage en een discussie over de beoordeling van de opleidingen. Aan het einde van elk bezoek heeft de voorzitter in een mondelinge rapportage de eerste bevindingen van de commissie gepresenteerd. Daarbij ging het steeds om een aantal algemene waarnemingen en een aantal eerste indrukken per opleiding.

Beslisregels

De visitatie is uitgevoerd conform de beoordelingskaders accreditatiestelsel hoger onderwijs van de NVAO (versie van november 2011). In dit accreditatiestelsel is zowel voor de beoordeling op standaardniveau als voor de algemene conclusie over de opleiding als geheel een vierpuntsschaal voorgeschreven (onvoldoende, voldoende, goed, excellent).

De commissie heeft de beoordelingsschalen van de NVAO gevolgd. Deze zijn:

- de beoordeling 'onvoldoende' wijst erop dat een standaard, of de opleiding, niet aan de gangbare basiskwaliteit voldoet en op meerdere vlakken ernstige tekortkomingen vertoont;

- de beoordeling ‘voldoende’ houdt in dat de standaard, of de opleiding, voldoet aan de gangbare basiskwaliteit en over de volle breedte een acceptabel niveau vertoont;
- de beoordeling ‘goed’ houdt in dat de standaard, of de opleiding, systematisch en over de volle breedte uitstijgt boven de gangbare basiskwaliteit;
- de beoordeling ‘excellent’ houdt in dat de standaard, of de opleiding, systematisch en over de volle breedte uitstijgt boven de gangbare basiskwaliteit en als een (inter)nationaal voorbeeld geldt.

Uitgangspunt van de beoordeling is ‘voldoende’, waarbij de standaard, of de opleiding, voldoet aan de gestelde criteria. In de ogen van de commissie kan zij het oordeel ‘voldoende’ toekennen, ook wanneer zij kritische opmerkingen heeft gemaakt. Het is dan wel noodzakelijk dat tegenover de kritische opmerkingen positieve observaties staan.

Rapportages

De projectleider heeft op basis van de bevindingen van de commissie, per instelling, een conceptrapport opgesteld. Het conceptrapport is voorgelegd aan de commissieleden die bij het bezoek aanwezig waren. Na vaststelling van het conceptrapport is dit aan de betrokken faculteit voorgelegd ter toetsing van feitelijke onjuistheden. Het commentaar van de opleidingen is met de voorzitter en, indien nodig, met de overige commissieleden besproken. Vervolgens is het rapport definitief vastgesteld.

Bijzonderheden van het bezoek aan de Universiteit Twente

Het bezoek van de visitatiecommissie Psychologie aan de faculteit Gedragwetenschappen van de Universiteit Twente vond plaats op 12 en 13 april 2012. Het programma van het bezoek is opgenomen in Bijlage 6 van dit rapport. Van het spreekuur is geen gebruik gemaakt.

De commissie die de *bacheloropleiding Psychologie* en de *masteropleiding Psychology* van de Universiteit Twente beoordeelde, bestond uit:

- prof. dr. W.T.A.M. Everaerd, voorzitter;
- dr. G. Wolters;
- dr. G.C.M. Vermunt;
- prof. dr. G. Kanselaar;
- A.W.F. Coppens BSc.

De commissie werd ondersteund door drs. L. van der Grijsparde, die optrad als projectleider.

Het College van Bestuur van de Universiteit Twente en de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) hebben ingestemd met de samenstelling van de commissie voor de beoordeling van de twee genoemde opleidingen.

Voor de beoordeling van het gerealiseerde eindniveau van de opleiding heeft de commissie voorafgaand en tijdens de visitatie meerdere producten beoordeeld. Om het gerealiseerde eindniveau van de twee opleidingen te bepalen, hebben de voorzitter en coördinator van de visitatiecommissie 31 scripties geselecteerd. De scripties werden aselekt gekozen uit een lijst van afgestudeerden van de laatste twee voltooide studiejaren. Hierbij is rekening gehouden met een spreiding in cijfers en een evenredige verdeling over de verschillende specialisaties.

Samenvattend oordeel van de commissie

Dit rapport geeft de bevindingen en overwegingen weer van de commissie over de *bacheloropleiding Psychologie* en de *masteropleiding Psychology* van de Universiteit Twente. De commissie baseert haar oordeel op informatie uit de zelfevaluatie, aanvullende informatie naar aanleiding van vooraf geformuleerde vragen van de commissie, informatie uit de gesprekken tijdens het bezoek, de geselecteerde eindwerkstukken (theses) en de documenten die tijdens het bezoek ter inzage beschikbaar waren. De commissie heeft voor beide opleidingen zowel positieve aspecten opgemerkt als verbeterpunten gesignaleerd. Na deze tegen elkaar te hebben afgewogen, is de commissie tot het oordeel gekomen dat de opleidingen voldoen aan de eisen voor basiskwaliteit die de voorwaarde zijn voor her-accreditatie.

De psychologieopleidingen van de Universiteit Twente zijn nog relatief jong. De *bacheloropleiding Psychologie* is gestart in 2002, de *masteropleiding Psychology* in 2005. De ambitie van de opleidingen is om studenten te scholen in het op systematisch wijze ontwerpen van interventies gericht op het oplossen van maatschappelijke relevante psychologische problemen. De afgelopen jaren is daarbij volgens de opleidingen de nadruk sterker komen te liggen op de toepassing van technologie. Deze ambitie past bij de plaats van de opleidingen in de technisch georiënteerde Universiteit Twente, waar 'ingenieurs' (ontwerpen van oplossingen) en het toepassen van technologie belangrijke kernwaarden zijn.

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De commissie beoordeelt Standaard 1 voor de bacheloropleiding en de masteropleiding als **voldoende**.

De *bacheloropleiding Psychologie* stelt zich ten doel studenten op te leiden tot academisch geschoolde professionals en tot competente aankomende wetenschappers in de psychologie. De bacheloropleiding streeft naar een academisch basisniveau, dat voldoende is om zich in beide rollen verder te ontwikkelen in de masteropleiding. Afgestudeerde bachelors beschikken over een basisniveau in de toepassing van kennis, methoden, technieken en van communicatie- en statistische vaardigheden die relevant zijn voor een verdere ontwikkeling in de wetenschapsbeoefening en de beroepspraktijk. Zij beschikken over de kwalificaties om door te stromen naar de masteropleiding.

De doelstelling van de *masteropleiding Psychology* is het opleiden van studenten in de rol van zelfstandige, op academisch niveau functionerende psychologen. De opleiding beoogt de studenten voldoende bagage te geven voor zelfstandige beroepsuitoefening en voor een vervolgopleiding tot wetenschappelijk onderzoeker. Afgestudeerde masters hebben zich verdiept in minimaal één van de specialisaties die de opleiding aanbiedt: *Human Factors en Mediapsychologie; Conflict, Risico en Veiligheid; Instructie, Leren en Ontwikkeling; Geestelijke Gezondheidsbevordering; en Gezondheidspsychologie*.

De vijf specialisaties in de *masteropleiding Psychology* sluiten in grote lijnen goed aan op de thema's van de Universiteit Twente. Ook geeft de benaming van de vijf specialisaties in de masteropleiding het toepassingsgerichte karakter van de opleiding adequaat weer, stelt de commissie vast. Wel kiest de opleiding voor unieke benamingen van de specialisaties die mogelijk bij betrokkenen van buiten niet direct het juiste beeld opleveren. De commissie adviseert de opleiding scherp in de gaten te houden dat de naamgeving en inrichting van de specialisaties passend blijft bij de gewenste focus van de specialisaties en daarnaast voor betrokkenen van buiten een goed beeld geeft van de mogelijkheden in de *masteropleiding Psychology*.

De eindtermen geven een vertaling van het academisch niveau van de opleiding, van de psychologische kennis, van de vaardigheden op het gebied van onderzoeken en ontwerpen en van de academische en professionele vorming. De voorgeschreven inhoudelijke componenten uit het domeinspecifiek referentiekader hebben zichtbaar als uitgangspunt gediend voor de eindtermen van de bachelor- en masteropleiding, stelt de commissie vast.

De opleidingen maken volgens de commissie een beredeneerde keuze voor een verdeling van de eindtermen in een aantal categorieën passend bij het niveau van de bachelor-respectievelijk masteropleiding. De eindtermen zijn zodanig helder en toegepast geformuleerd dat zij een goede basis kunnen bieden voor de inrichting van de onderwijsprogramma's. Uit de eindtermen blijkt dat de masteropleiding voortbouwt op de eindtermen van de bacheloropleiding. Enige verbijzondering van het veronderstelde gevorderde niveau van afgestudeerde masterstudenten op het gebied van academische vaardigheden is echter gewenst, stelt de commissie.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De commissie beoordeelt Standaard 2 voor de bacheloropleiding en de masteropleiding als **voldoende**.

De commissie constateert dat de opleidingen de studenten in staat stellen de eindkwalificaties te bereiken. De voorzieningen en de begeleiding van studenten door het mentoraat en de studieadviseurs dragen bij aan de mogelijkheid voor studenten om het onderwijsprogramma probleemloos te doorlopen.

Bacheloropleiding Psychologie

De opleiding verdeelt het onderwijs over vijf leerlijnen: Basiskennis, Themagebieden, Onderzoeksmethodologie, Ontwerpmethodologie en Professionele en psychologische vaardigheden. Deze leerlijnen bestrijken de volledige drie jaar van de bacheloropleiding. De commissie stelt vast dat de verschillende programmaonderdelen goed op elkaar aansluiten en dat er een duidelijk opbouw in het programma is met de vijf leerlijnen. De leerlijnen Onderzoeksmethodologie en Ontwerpmethodologie bereiden gedegen voor op de bachelorthese. De commissie constateert wel dat de vaardigheden en de vakinhouden meer geïntegreerd aangeboden kunnen worden. De commissie is positief over de vrije keuzeruimte in het derde studiejaar.

Op dit moment is er een relatief hoge uitval uit de bacheloropleiding en heeft de opleiding tegenvallende rendementen. Dit studiejaar is een bindend studieadvies ingevoerd en vanaf volgend studiejaar is er een 'harde knip' tussen de bachelor- en masteropleiding. De commissie oordeelt positief over de invoering van deze maatregelen, die waarschijnlijk een positief effect zullen hebben op het rendement van de opleiding.

In de bacheloropleiding worden relatief veel hoorcolleges aangeboden, stelt de commissie vast. De zwaarte van het programma is daarnaast een aandachtspunt. Hoewel de opleiding de afgelopen jaren is verzaard en enkele modules zijn geïntensiveerd, lijken studenten nog onvoldoende tijd aan de bacheloropleiding te besteden. De commissie ondersteunt het voornemen van de opleiding om het onderwijs verder te intensiveren en te activeren, ook in het licht van de tegenvallende rendementen.

De commissie stelt vast dat de opleiding beschikt over een passend, goed gekwalificeerd docentencorps. Een sterk punt is het persoonlijke contact tussen studenten en docenten en er zijn voldoende docenten die ook in de praktijk functioneren.

Masteropleiding Psychology

Zoals bij standaard 1 is genoemd, kunnen studenten in de master Psychology kiezen uit vijf specialisaties. De aandacht voor de vijf masterspecialisaties in de bacheloropleiding maakt mede dat studenten goed worden voorbereid op de masteropleiding. De commissie heeft de programma's van de vijf specialisaties bestudeerd en stelt vast dat de masteropleiding een gedegen psychologieopleiding aanbiedt, waarbij studenten zich positief uitspreken over de geboden specialisatiemogelijkheden.

In de masteropleiding wordt kleinschalig onderwijs aangeboden, waarbij het persoonlijke contact tussen de studenten en docenten in positieve zin opvalt. De opleiding biedt veel klassieke hoorcolleges aan naast intensievere werkvormen. De opleiding dient volgens de commissie aandacht te besteden aan de praktijkgerichtheid van het onderwijs, aangezien deze sterk verschilt tussen de specialisaties.

De commissie stelt vast dat de specialisatie *Geestelijke Gezondheidsbevordering* voldoet aan de eisen van de postacademische registraties en daarmee studenten de mogelijkheid biedt voor toekomstige klinische registraties en een vervolg in het klinische werkveld.

De commissie vindt de stageregeling in de masteropleiding te beperkt. De meeste specialisaties kennen geen verplichte stage. Studenten geven aan dat zij graag op stage zouden gaan als dit gefaciliteerd zou worden. De commissie adviseert de opleiding de stagemogelijkheden explicieter uit te werken.

Ten aanzien van de stage in de specialisatie *Geestelijke Gezondheidsbevordering* geeft de commissie aan dat nog bijzondere aandacht nodig is om het leereffect van de stage te optimaliseren. De relatie tussen het geboden onderwijs en de inrichting van de stage is nog onvoldoende. Gezien hetgeen de opleiding al heeft bereikt in de korte tijd dat de stage wordt aangeboden, heeft de commissie er vertrouwen in dat de inbedding van de stage in het onderwijs de komende jaren wordt versterkt.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De commissie beoordeelt Standaard 3 voor de bacheloropleiding en de masteropleiding als **voldoende**.

Er wordt binnen de opleidingen adequaat getoetst of de studenten de leerdoelen van programmaonderdelen hebben gerealiseerd. Het is duidelijk hoe docenten tot een beoordeling komen. De commissie spreekt zich zeer positief uit over de aandacht voor de kwaliteit van de toetsing en de borging van de kwaliteit. De examencommissie heeft de afgelopen jaren duidelijke procedures opgesteld voor de (borging van de) kwaliteit van toetsing en beoordeling. Ook heeft de examencommissie instrumenten ontwikkeld om de kwaliteit van toetsing en beoordeling te bewaken en te bevorderen. Verder wordt er ruim aandacht besteed aan de scholing van docenten op het gebied van toetsing en beoordeling, die zich vertaalt in kwalitatief goede toetsen, constateert de commissie.

Op basis van de beoordeling van bachelor- en mastertheses stelt de commissie vast dat het niveau van zowel bachelorstudenten als masterstudenten overeenkomt met de verwachtingen die de commissie heeft van studenten van deze opleidingen. De oordelen van de commissie

komen in het algemeen dan ook overeen met de door de opleidingen toegekende beoordelingen. Het niveau van de wetenschappelijke eindwerken bevestigt de commissie in haar opvatting dat de toetsing en beoordeling van wetenschappelijke vorming in de bachelor- en masteropleiding adequaat is.

De commissie heeft door de wijze van invullen van de beoordelingsformulieren geen goed zicht op hoe het eindoordeel van theses tot stand is gekomen. Hoewel de gehanteerde beoordelingscriteria helder zijn, mist de commissie een toelichting van de beoordelaars op de aangekruiste oordelen per criterium. Het eindoordeel lijkt niet in alle gevallen logisch te volgen uit de oordelen op de verschillende onderdelen. De opleidingen ontwikkelen een nieuw beoordelingsformulier dat in aanzet voldoet aan de hieraan te stellen eisen, stelt de commissie vast.

De commissie beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Psychologie:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

Masteropleiding Psychology:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

De voorzitter en de projectleider van de commissie verklaren hierbij dat alle leden van de commissie kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 10 juli 2012

prof.dr. W.T.A.M. Everaerd

drs. L. van der Grijspaarde

Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting:

De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master; hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

De psychologieopleidingen van de Universiteit Twente zijn nog relatief jong. De *bacheloropleiding Psychologie* is gestart in 2002, de *masteropleiding Psychology* in 2005. De ambitie van de opleidingen is om studenten te scholen in het op systematische wijze ontwerpen van interventies gericht op het oplossen van maatschappelijke relevante psychologische problemen. De afgelopen jaren is daarbij de nadruk sterker komen te liggen op de toepassing van technologie. Deze ambitie past bij de plaats van de opleidingen in de technisch georiënteerde Universiteit Twente, waar ‘ingenieurs’ (ontwerpen van oplossingen) en het toepassen van technologie belangrijke kernwaarden zijn.

De *bacheloropleiding Psychologie* stelt zich ten doel studenten op te leiden tot academisch geschoolde professionals en tot competente aankomende wetenschappers in de psychologie. De bacheloropleiding streeft naar een academisch basisniveau, dat voldoende is om zich in beide rollen verder te ontwikkelen in de masteropleiding. Afgestudeerde bachelors beschikken volgens het zelfevaluatierapport over een basisniveau in kennis, en de toepassing van methoden, technieken en statistische en communicatie-vaardigheden die relevant zijn voor een verdere ontwikkeling in de wetenschapsbeoefening en de beroepspraktijk. Zij beschikken daarnaast over de kwalificaties om door te stromen naar de masteropleiding.

De doelstelling van de *masteropleiding Psychology* is het opleiden van studenten in de rol van zelfstandige, wetenschappelijk geschoolde en op academisch niveau functionerende psychologen. De opleiding beoogt de studenten voldoende bagage te geven voor zelfstandige beroepsuitoefening en voor een vervolgopleiding tot wetenschappelijk onderzoeker. Afgestudeerde masters hebben zich verdiept in minimaal één van de specialisaties die de opleiding aanbiedt: *Human Factors en Mediapsychologie; Conflict, Risico en Veiligheid; Instructie, Leren en Ontwikkeling; Geestelijke Gezondheidsbevordering en Gezondheidspsychologie*.

De commissie stelt vast dat de naamgeving van de vijf specialisaties van de masteropleiding in de loop der jaren aan verandering onderhevig is. Zij vindt dat uit de benaming van enkele specialisaties niet duidelijk blijkt wat de focus van de specialisaties is. De specialisatie *Geestelijke Gezondheidsbevordering* staat bijvoorbeeld elders bekend als *Klinische psychologie*. Ook is bijvoorbeeld het onderscheid tussen de specialisaties *Human Factors en Mediapsychologie* en *Conflict, Risico en Veiligheid* voor de commissie niet direct duidelijk. De commissie uitte in gesprekken met de opleiding haar zorg dat de complexe en wisselende naamgeving mogelijk geen duidelijk beeld geeft van de inhoud en het doel van de specialisaties voor de buitenwereld en de betrokkenen uit het werkveld. In de gesprekken lichtte de opleiding de keuze voor de specialisaties en de naamgeving toe. De opleiding gaf bijvoorbeeld aan dat bij de specialisatie *Geestelijke Gezondheidsbevordering* bewust is gekozen voor deze naam, aangezien

hier in vergelijking met opleidingen klinische psychologie meer aandacht is voor 'positieve' psychologie. Verder bleek dat de inrichting van de specialisaties ook in de nabije toekomst nog aan verandering onderhevig zal blijven. De specialisatie *Human Factors en Mediapsychologie* zal zich bijvoorbeeld minder gaan focussen op media en meer op human factors. Het is de commissie duidelijk geworden dat de specialisaties in grote lijnen goed aansluiten op de thema's van de Universiteit Twente. Ook stelt de commissie vast dat in de naamgeving van de vijf specialisaties in de masteropleiding het toepassingsgerichte karakter van de opleiding adequaat wordt weergegeven. De commissie adviseert de opleiding echter scherp in de gaten te blijven houden of de naamgeving en inrichting van de specialisaties passend blijft bij de gewenste focus van de specialisaties. Ook dient de opleiding zich continu ervan te blijven vergewissen dat de naamgeving van de specialisaties voor betrokkenen en geïnteresseerden een helder en juist beeld geeft van de inhoud en de mogelijkheden in de *masteropleiding Psychology*.

De eindtermen van de bachelor- en masteropleiding zijn afgeleid van de hiervoor beschreven doelen. In Bijlage 3 zijn de eindtermen integraal opgenomen. De eindtermen van de *bacheloropleiding Psychologie* zijn verdeeld over de categorieën '(Wetenschappelijke) Onderzoekscompetenties', 'Ontwerpcompetenties', 'Vakinhoudelijke kennis' en 'Algemene, academische en professionele vaardigheden'. De eindtermen van de *masteropleiding Psychology* zijn verdeeld over de categorieën 'Disciplinaire en specialistische bagage op een gevorderd niveau', 'Onderzoek/ontwerp-competenties op gevorderd niveau' en 'Professionele competenties'. De commissie heeft de eindtermen bestudeerd en constateert dat deze zodanig helder en toegepast zijn geformuleerd dat zij een goede basis kunnen bieden voor de inrichting van de onderwijsprogramma's. Enige verbijzondering van het veronderstelde gevorderde niveau van afgestudeerde masterstudenten op het gebied van academische vaardigheden is echter gewenst, stelt de commissie.

De eindtermen van de masteropleiding zijn volgens de commissie ten opzichte van die van de bacheloropleiding voldoende verdiepend en meer specialistisch. Uit de eindtermen blijkt dat de masteropleiding van studenten steeds meer zelfstandigheid verwacht, uitmondend in het zelfstandig kunnen opzetten en uitvoeren van een onderzoeks- of ontwerp-opdracht. De commissie stelt vast dat de eindtermen aansluiten bij het bachelor- en masterniveau zoals beschreven in de Dublin descriptoren.

De nadruk op een toegepaste ontwerpbenadering is door de opleidingen zichtbaar gemaakt in de eindtermen van de bacheloropleiding door in de categorie 'Ontwerpcompetenties' de systematische ontwerpaanpak op te nemen en deze uit te splitsen in enkele concrete eindtermen. Ook in de eindtermen van de masteropleiding komen competenties rond ontwerpen aan bod. De relatie tot technologie spreekt minder duidelijk uit de eindtermen. De commissie concludeert dat de geëxpliciteerde visie van de opleidingen rond de toegepaste benadering en de inzet van technologie sterker tot uitdrukking zou kunnen komen in de eindtermen.

De commissie oordeelt positief over de wijze waarop de wetenschappelijke benadering van de opleiding wordt gekoppeld aan toepassingsgerichte problemen. De commissie is echter niet helemaal overtuigd dat de profielkenmerken 'ontwerpen' en 'toepassing van technologie' de opleiding uniek maken. Weliswaar acht de commissie het expliciteren van het proces van psychologische interventies (ontwerpen) en de nadruk daarop vanaf het begin van de opleiding een interessant kenmerk, maar het proces zelf lijkt niet fundamenteel te verschillen van de standaard wetenschappelijke aanpak van een probleem. De toepassing van technologie is op zichzelf niet uniek en komt in de eindtermen ook niet duidelijk naar voren. De opleiding

stelt in een reactie dat zij bewust algemene eindtermen heeft geformuleerd, aangezien zij een algemene opleiding wil zijn. De opleiding vindt het belangrijk dat studenten leren om theoretische uitgangspunten en onderzoeksmethoden in te zetten in een praktijkcontext. De praktijkcontext die in Twente specifiek wordt aangeboden is die van de technologie. Als eindterm hecht de opleiding sterk aan de vaardigheid wetenschap toe te passen in de praktijk. Deze vaardigheid vindt de opleiding van belang, los van de specifieke context. De opleiding hecht eraan dat studenten aantrekkelijk zijn voor werkomgevingen waarin technologie een rol speelt, maar tegelijkertijd dat zij ook in een andere context inzetbaar zijn. De commissie kan zich vinden in deze toelichting.

Bij het formuleren van de eindtermen hebben de opleidingen gebruik gemaakt van het meest recente domeinspecifiek referentiekader van de bachelor- en masteropleidingen psychologie in Nederland (Bijlage 2). Dit kader heeft de kamer Psychologie van de VSNU in november 2010 vastgesteld. De opleidingen presenteren in een tabel een vergelijking van de eindtermen van de opleidingen met componenten uit het domeinspecifiek referentiekader. De commissie stelt op basis van de vergelijking vast dat de eindtermen van de opleidingen in voldoende mate aansluiten op het referentiekader.

Overwegingen

De eindtermen geven een vertaling van het academisch niveau van de opleiding, van de psychologische kennis, van de vaardigheden op het gebied van onderzoek en ontwerpen en van de academische en professionele vorming. De voorgeschreven inhoudelijke componenten uit het domeinspecifiek referentiekader hebben zichtbaar als uitgangspunt gediend voor de eindtermen van de bachelor- en masteropleiding, stelt de commissie vast.

De opleidingen maken volgens de commissie een beredeneerde keuze voor een verdeling van de eindtermen in een aantal categorieën passend bij het niveau van de bachelor- en masteropleiding. Uit de eindkwalificaties blijkt dat de masteropleiding voortbouwt op de eindkwalificaties van de bacheloropleiding.

De eindtermen zijn zodanig helder en concreet geformuleerd dat zij een goede basis kunnen bieden voor de inrichting van de onderwijsprogramma's. Enige verbijzondering van het veronderstelde gevorderde niveau van afgestudeerde masterstudenten op het gebied van academische vaardigheden is echter gewenst, stelt de commissie.

De vijf specialisaties in de *masteropleiding Psychology* sluiten in grote lijnen goed aan op de thema's van de universiteit Twente. Ook geeft de benaming van de vijf specialisaties in de masteropleiding het toepassingsgerichte karakter van de opleiding adequaat weer, waarbij de unieke benamingen van de specialisaties mogelijk bij betrokkenen van buiten niet direct het juiste beeld kunnen opleveren. De commissie adviseert de opleiding scherp in de gaten te houden dat de naamgeving en inrichting van de specialisaties passend blijft bij de gewenste focus van de specialisaties en daarnaast voor betrokkenen van buiten een goed beeld geeft van de mogelijkheden in de *masteropleiding Psychology*.

Conclusie

Bacheloropleiding Psychologie: de commissie beoordeelt Standaard 1 als voldoende.

Masteropleiding Psychology: de commissie beoordeelt Standaard 1 als voldoende.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting:

De inhoud en vormgeving van het programma stelt de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Bij deze standaard wordt eerst inzicht gegeven in de vertaling van de eindkwalificaties in de onderwijsprogramma's. Vervolgens wordt een toelichting gegeven op de curricula en de onderwijsleeromgeving van de twee opleidingen. Ten slotte komen het onderwijsgevend personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen aan bod.

Vertaling eindkwalificaties

De commissie is nagegaan of de eindkwalificaties van de opleidingen adequaat vertaald worden in het onderwijs. Hiertoe heeft de commissie ten eerste de matrices bestudeerd waarin de opleidingen de eindkwalificaties in relatie tot de afzonderlijke programmaonderdelen presenteert. Per programmaonderdeel is aangegeven welke eindkwalificaties aan bod komen. Ter verificatie van de gegevens in de matrices heeft de commissie de vertaling van de eindkwalificaties in de programma's met de opleidingen besproken. De commissie heeft naast het bestuderen en bespreken van de matrices en doelstellingen de onderwijsprogramma's van de opleidingen grondig bestudeerd en besproken met docenten en studenten. Hieruit maakt de commissie op dat de opleidingen de eindkwalificaties zorgvuldig hebben vertaald in de onderwijsprogramma's en dat de programma's van de opleidingen de studenten in staat stelt om de eindkwalificaties te bereiken.

Curricula

De curricula van de *bacheloropleiding Psychologie* en van de *masteropleiding Psychology* worden in deze paragraaf apart besproken.

Bacheloropleiding Psychologie

Het onderwijsprogramma van de bacheloropleiding bestaat uit drie jaren van elk 60 EC. Elk jaar bestaat uit twee semesters, en elk semester bestaat uit twee blokken van elk tien weken. Een blok bestaat uit een onderwijsperiode van zeven weken en een achtste onderwijsperiode van twee weken. Aan het eind van elk blok is een tentamenperiode van twee weken ingeroosterd.

De opleiding verdeelt het onderwijs over vijf leerlijnen: Basiskennis, Themagebieden, Onderzoeksmethodologie, Ontwerpmethodologie en Professionele en psychologische vaardigheden. Deze leerlijnen bestrijken de volledige drie jaar van de bacheloropleiding. Hieronder worden de leerlijnen toegelicht. In Bijlage 4 is het programma van de bacheloropleiding opgenomen en is de inrichting van de leerlijnen schematisch weergegeven.

Leerlijn Basiskennis

Om een algemeen beeld te krijgen van het vakgebied psychologie beginnen studenten in het eerste jaar met het vak 'Inleiding psychologie'. In alle daaropvolgende vakken in het eerste jaar komen de belangrijkste theorieën, begrippen en modellen uit de traditionele basisdisciplines van de psychologie aan de orde. In de vakken 'Filosofie van de psychologie'

en ‘Geschiedenis van de psychologie’ leren studenten de psychologische kennis plaatsen in een breder (historisch) perspectief. Omdat deze reflectieve componenten psychologisch inzicht vragen van de student, zijn deze vakken geprogrammeerd in het derde jaar. De commissie heeft het aanbod aan basisvakken bestudeert en constateert dat studenten voldoende onderwijs krijgen aangeboden over de basisdisciplines van de psychologie, waarbij de opleiding een logische opbouw hanteert.

Leerlijn Themagebieden

De leerlijn Themagebieden start in het tweede jaar met een aantal themavakken. De themavakken zijn verbonden aan en geven studenten inzicht in de vijf eerder genoemde specialisatierichtingen van de masteropleiding. In de themavakken worden diverse voorbeelden van onderzoek en het oplossen van praktijkproblemen uit dat thema behandeld en studenten leren de belangrijkste en actuele theorieën en modellen, die horen bij ieder van deze gebieden.

Naast de inleidende themavakken zijn er in het tweede jaar vijf verdiepingsvakken geprogrammeerd, één van elke masterspecialisatie. Studenten kiezen twee van de vijf verdiepingsvakken.

De commissie constateert dat studenten mede door de programmering van de themavakken en verdiepingsvakken in het tweede jaar voldoende inzicht krijgen in de keuzemogelijkheden in de masteropleiding en voldoende voorbereid worden op hun specifieke keuze in de masteropleiding. Studenten bevestigden in het gesprek met de commissie dit beeld. Zij gaven aan dat zij voldoende worden toegerust voor de (keuze voor) de specialisatie in de masteropleiding.

Leerlijn Onderzoeksmethodologie

Studenten maken in de basiskennisvakken en in de themavakken kennis met psychologisch onderzoek. In de leerlijn Onderzoeksmethodologie staat het verwerven van kennis en vaardigheden centraal om zelf wetenschappelijk onderzoek te kunnen uitvoeren. In het onderzoeksvak ‘Inleiding onderzoeksmethodologie’ in het eerste jaar staat de empirische cyclus centraal en wordt de rationale achter verschillende typen wetenschappelijk onderzoek behandeld. Dit vak wordt gevolgd door twee statistiekvakken waarin de beschrijvende en toetsende statistiek aan de orde komt.

In het tweede jaar verdiepen studenten zich in een aantal vakken in de methoden voor kwalitatief onderzoek en kwantitatieve data-analyse. In het vak Onderzoeksopdracht in het tweede jaar wordt een groot deel van de eerder geleerde kennis en onderzoeksvaardigheden geïntegreerd. In dit vak komt onderzoeken binnen ontwerpen aan bod. In een groep van ongeveer vier studenten zetten studenten zelf een toegepast onderzoek op en voeren het uit om vervolgens de resultaten te interpreteren en op basis daarvan goed beargumenteerde conclusies te formuleren. In een individueel onderzoeksverslag verantwoordt de student de opzet en de resultaten waarbij hij/zij rekening dient te houden met wetenschappelijke normen voor verslaglegging.

Studenten gaven in het gesprek met de commissie aan dat zij goed worden voorbereid op het doen van onderzoek in het kader van hun bachelorthese in het derde jaar. Vooral het vak Onderzoeksopdracht is een goede voorbereiding, stelt de commissie vast. De wetenschappelijke oriëntatie van de opleiding is voldoende.

De opleiding is voornemens om de toepassing van methoden en technieken meer te integreren in de inhoudelijke vakken. Bij het vak Ontwikkelingspsychologie worden al statistische vaardigheden toegepast. Ook is het voornemen van de opleiding om het onderwijs uit de leerlijn Onderzoeksmethodologie meer te spreiden over het programma. De commissie ondersteunt de voornemens van de opleiding.

Leerlijn Ontwerpmethodologie

In de leerlijn ontwerpmethodologie staat het verwerven van kennis en vaardigheden centraal om zelf psychologische problemen te kunnen herkennen en op te kunnen lossen. In het eerste jaar zijn de vakken 'Psychologisch ontwerpen: theorie' en 'Psychologisch ontwerpen: opdracht' geprogrammeerd. In het eerste vak leren studenten de Twentse ontwerpaanpak. Studenten maken in een reeks gastcolleges van alumni en werkveldvertegenwoordigers kennis met ontwerpen in het werkveld. In het vervolgvak 'Psychologisch ontwerpen: opdracht' gaan studenten de opgedane kennis en vaardigheden inzetten bij het oplossen van een probleem uit de praktijk. Hierbij gaat het om realistische praktijkproblemen die aansluiten bij de specialisaties.

In het tweede jaar komt in de thema- en verdiepingsvakken aan de orde hoe psychologische kennis en methodologie ingezet kan worden om problemen in de praktijk van het betreffende thema op te lossen.

De commissie oordeelt positief over de leerlijn Ontwerpmethodologie, maar zij heeft niet de indruk gekregen dat deze leerlijn zodanig vorm heeft gekregen dat het uniek is voor de opleiding in Twente. Mogelijk zou de leerlijn in het tweede jaar verder kunnen worden verdiept.

Leerlijn Professionele en Psychologische Vaardigheden

In het eerste jaar bekwamen studenten zich in het vak 'Academische vaardigheden' in het schriftelijk communiceren volgens de geldende academische normen, in informatievaardigheden en het gebruik van bronnen en literatuurverwijzingen. Verder komen in de eerder beschreven onderzoeks- en ontwerp opdrachten diverse professionele vaardigheden zoals het schrijven van een onderzoeksverslag, samenwerken, presenteren en het geven en ontvangen van feedback aan bod. In het vak 'Psychologisch ontwerpen: opdracht' leren studenten bijvoorbeeld een ontwerp mondeling te presenteren. In werkcolleges oefenen studenten presentatievaardigheden en ontvangen zij feedback.

In het vak 'Psychologische gespreksvoering' leren studenten tweegesprekken voeren en om deze gesprekken te observeren en analyseren op een basisniveau. Het vak 'Testtheorie en inleiding psychodiagnostiek' besteedt aandacht aan de basiskennis in de testtheorie die elke afgestudeerde psycholoog moet bezitten. Daarnaast maken studenten in dit vak kennis met een scala aan tests.

Studenten volgen in het derde jaar het vak 'Beroepsethiek voor psychologen'. In dit vak wordt aandacht besteed aan (beroeps)ethiek voor psychologen, redeneren, argumenteren, reflecteren en oordeelsvorming.

Keuzeruimte derde jaar: algemene en professionele vorming

In het derde jaar is een keuzeruimte van 30 EC opgenomen. Studenten vullen deze ruimte in op basis van persoonlijke interesses, kwaliteiten en ambities. De keuzeruimte kan worden ingevuld met een Universiteit Twente-minor, een vrije minor, keuzevakken, een stage, een

studie bij een buitenlandse universiteit of een combinatie van bovengenoemde mogelijkheden.

Een Universiteit Twente-minor is een onderwijspakket van 20 tot 30 EC. Er is keus uit opleidingsminoren en themaminoren. In een opleidingsminor krijgt de student een verkorte kennismaking met een andere Twentse bacheloropleiding. Themaminoren gaan dieper in op een bepaald wetenschappelijk onderwerp. Dit kan een breed onderwerp zijn (multidisciplinaire themaminor) of juist een smal onderwerp gericht op een specialisatie binnen een discipline. Voorbeelden van themaminoren zijn Financial engineering, Leren lesgeven, Origins, en Crime science and risk governance. Bij enkele minoren is een stage in het buitenland een onderdeel. Het is ook mogelijk dat de student zelf een minor samenstelt met daarin vakken vanuit die specifieke studierichting van een andere Universiteit Twente-opleiding of vakken van een WO-instelling elders in Nederland. Een voorstel 'vrije minor' moet ter goedkeuring worden voorgelegd aan de examencommissie.

Wanneer studenten de masterspecialisatie *Geestelijke Gezondheidsbevordering* willen gaan volgen, dan dienen zij de twee mastervoorbereidende vakken (Inleiding psychopathologie en Psychodiagnostiek) op te nemen in de keuzeruimte. De commissie constateert dat de gezondheidspsychologie in de bacheloropleiding weinig aandeel heeft naast deze twee voorbereidende vakken.

Wanneer de student meer praktijk- of onderzoekservaring wil opdoen, en/of kennis wil maken met het werkveld, dan is het in de keuzeruimte van de bacheloropleiding mogelijk om een stage te lopen. Dit kan een oriënterende stage in de praktijk zijn (geen klinische stage) van 5 tot 20 EC of een onderzoeksstage van 5 tot 30 EC. De student zoekt in de meeste gevallen zelf een stageplaats. De studieadviseur bespreekt met de student de eisen die worden gesteld aan de stage. Vervolgens zoekt de studieadviseur een begeleidende docent voor de stage van de student. De keuzeruimte kan ook ingezet worden voor een verblijf in het buitenland door keuzevakken te volgen aan een buitenlandse universiteit. De commissie constateert dat weinig studenten gebruik maken van de mogelijkheid om in het buitenland te gaan studeren of van de mogelijkheid om stage te lopen. De commissie adviseert de opleiding te overwegen om dit meer te stimuleren.

Studenten spraken zich tegenover de commissie zich positief uit over de flexibele opzet van het derde jaar en de geboden keuzeruimte. Zij gaven aan dat zij de ruimte krijgen om zich breed te oriënteren en te ontwikkelen. Volgens de studenten waar de commissie mee heeft gesproken, kiezen de meeste studenten overigens voor een minor, eventueel aangevuld met keuzevakken.

Masteropleiding Psychology

Het programma van de masteropleiding is opgenomen in Bijlage 4. De masteropleiding is een eenjarige opleiding waar de voertaal voornamelijk Nederlands is. Een enkel programmaonderdeel wordt in het Engels aangeboden, wanneer dit door een niet-Nederlands sprekende docent wordt verzorgd. Voltijd- en deeltijdstudenten volgen hetzelfde onderwijsprogramma. Deeltijdstudenten kunnen het onderwijs spreiden over anderhalf of twee jaar. Studenten kunnen in februari en in september instromen.

De masteropleiding bestaat uit vijf specialisaties. Op dit moment kiest circa 45 procent van de studenten de specialisatie *Geestelijke Gezondheidsbevordering*, 25 procent de specialisatie *Conflict, Risico en Veiligheid*, 10 procent de specialisatie *Instructie, Leren en Ontwikkeling*, 10 procent de

specialisatie *Gezondheidspsychologie* en 10 procent de specialisatie *Human Factors en Mediapsychologie*. De specialisaties worden hieronder toegelicht.

Geestelijke Gezondheidsbevordering

Deze masterspecialisatie biedt studenten de mogelijkheid voor toekomstige klinische registraties en een vervolg in het klinische werkveld. Om hiervoor in aanmerking te komen, moeten de studenten kiezen voor de stage van 20 EC.

In deze masterspecialisatie wordt zowel aandacht besteed aan behandeling van psychische stoornissen en psychische problemen bij mensen met lichamelijke aandoeningen, als aan het bevorderen van positieve geestelijke gezondheid. De studenten leren praktische vaardigheden in een GGZ-context, gericht op diagnostiek, counseling en therapie. Daarnaast leren studenten onderzoeksvaardigheden gericht op onderzoeksonderwerp, onderzoeksuitvoering, en mondelinge en schriftelijke rapportage.

De masterspecialisatie heeft volgens het zelfevaluatie-rapport twee specifieke Universiteit Twente accenten: (1) er is niet alleen aandacht voor de preventie en behandeling van psychische ziektes, maar ook voor de bevordering van positieve aspecten van geestelijke gezondheid, zoals geluk, zelfrealisatie en sociale integratie; (2) er is aandacht voor het ontwerp en gebruik van innovatieve technologische toepassingen in de geestelijke gezondheidszorg. Het programma bestaat in het eerste semester uit zes verplichte vakken van 5 EC. In het tweede semester volgt de student een (niet verplichte) stage van 20 EC en werkt de student gelijktijdig aan de masterthese van 10 EC. De stage en de masterthese zijn verschillende leeropdrachten.

Wanneer een student ervoor kiest om geen stage te volgen, dan voert de student een masterthese uit van 30 EC. Studenten moeten de verplichte vakken hebben gevolgd voor aanvang van de stage, waarbij in ieder geval het vak Counseling en gespreksvaardigheden met een voldoende moet zijn afgerond.

Conflict, Risico en Veiligheid

Deze masterspecialisatie richt zich op de manieren waarop individuen en groepen direct of indirect te maken krijgen met kwesties die raken aan onze psychologische en fysieke veiligheid. Thema's die aan bod komen hebben betrekking op risicoperceptie en communicatie, conflict en crisismanagement en de voorgeschiedenis van antisociaal en crimineel gedrag. Studenten worden opgeleid om als psycholoog te kunnen werken aan het ontwikkelen, implementeren en onderzoeken van interventies en middelen die erop gericht zijn de veiligheid van burgers te vergroten. Hierbij kan worden gedacht aan verschillende vormen van bemiddeling bij (dreigende) conflicten en misdrijven, middelen om burgers aan te zetten tot brandveilig(er) gedrag, of de ontwikkeling van instrumenten om verdachte communicatie op het internet te signaleren. Studenten krijgen daartoe theorieën en onderzoek aangereikt op het terrein van de forensische psychologie, ethiek en leiderschap en risico's in een maatschappelijke context. Daarnaast ontwikkelen zij vaardigheden op het terrein van de groepsdynamiek en -interventies (coachen, opzetten van trainingen), en specifieke vaardigheden voor het doen van risico- en conflictonderzoek.

In deze specialisatie is aandacht voor nieuwe technologieën (bijvoorbeeld de ontwikkeling van 'iPhone-apps' om kleine criminaliteit in woonwijken te kunnen melden), en wordt de problematiek vanuit een multicultureel perspectief benaderd.

Het programma bestaat uit 30 EC verplichte vakken en een 30 EC masterthese. De studenten starten aan het begin van de opleiding met de masterthese en volgen de vakken gelijktijdig.

Instructie, Leren en Ontwikkeling

Afgestudeerden in *Instructie, Leren en Ontwikkeling* zijn in staat leerprocessen in diverse contexten te onderzoeken en vanuit de psychologische theorie te voorspellen en te verklaren. Daartoe beheersen zij onderzoeksvaardigheden voor de analyse van reguliere onderwijssituaties in school en bedrijf en - in beperktere mate - diagnostiek van leerproblemen. Voorbeelden hiervan zijn technieken voor observatie, analyse van leerprotocollen en kennistoetsen. Op basis van dergelijk onderzoek kan vervolgens geadviseerd worden over verbetering van leerproces en -opbrengst.

De masterspecialisatie *Instructie, Leren en Ontwikkeling* biedt ruime aandacht aan de inzet van technologie in het onderwijs, stelt de commissie vast. Dit betreft onder andere het gebruik van computersimulaties, creatieve- en modelleertechnieken, computerondersteund samenwerkend leren en sociale netwerken in het ontwerp van leerarrangementen. Afgestudeerden in *Instructie, Leren en Ontwikkeling* kunnen deze technieken op zichzelf en in combinatie met elkaar en geïntegreerd in 'traditionele' vormen van onderwijs toepassen en de resulterende onderwijsarrangementen evalueren met betrekking tot effectiviteit en efficiëntie.

Het programma bestaat uit zes keuzevakken van 5 EC (uit een aanbod van zeven vakken) die in willekeurige volgorde kunnen worden gevolgd en een 30 EC masterthese. De studenten starten aan het begin van de opleiding met de masterthese en volgen de vakken gelijktijdig.

Gezondheidspsychologie

Gezondheidspsychologie houdt zich bezig met de relatie tussen lichamelijke gezondheid en psychologische processen. *Gezondheidspsychologie* richt zich enerzijds op het bevorderen van gezond gedrag en op het voorkómen van ziektes bij gezonde mensen, en anderzijds op het bestuderen van de wisselwerking tussen de psyche en lichamelijke gezondheid bij mensen die te maken hebben met een (chronische) ziekte of aandoening. In deze masterspecialisatie verdiept de student zich in theorieën over gezond gedrag, gedragsbeïnvloeding, arts-patiëntcommunicatie en omgaan met chronische ziekte. Het planmatig ontwerpen van (groeps)interventies, gericht op preventie, herstel of adaptatie aan ziektes staat centraal. De student bekwaamt zich in een aantal belangrijke vaardigheden, zoals het uitvoeren van een needs-assessment onder de doelgroep, het vertalen van theoretische concepten en methodieken naar concrete interventies of interventie-onderdelen, het uitvoeren van een formatieve evaluatie en het schrijven van een implementatieplan. Daarnaast wordt ingegaan op onderzoeksmethoden die specifiek relevant zijn voor gezondheidspsychologisch onderzoek.

Volgens de zelfevaluatie speelt binnen deze masterspecialisatie technologie een belangrijke rol. De specialisatie richt zich onder meer op de psychologische consequenties voor patiënten van medisch-technologische innovaties en de gebruikersvriendelijkheid en implementatie van diverse e-Health toepassingen.

Het programma bestaat uit vier verplichte vakken van 5 EC en twee keuzevakken van 5 EC (uit een aanbod van drie keuzevakken). De vakken worden tweemaal per jaar aangeboden. Daarnaast voert de student een masterthese uit van 30 EC. Studenten volgen de vakken bij voorkeur in het eerste semester, waarna zij starten met de masterthese. Voor deeltijdstudenten is het mogelijk om de vakken te spreiden over twee semesters. Door deze

opbouw is het volgens het zelfevaluatie-rapport voor deze studenten eenvoudiger om het masterthese onderzoek bij een externe instelling uit te voeren.

Human Factors en Mediapsychologie

Binnen de masterspecialisatie *Human Factors en Mediapsychologie* passen studenten theorieën over menselijke cognitie en hersenfunctie toe op het ontwerp van technologische systemen met als doel het gebruikersgemak en de veiligheid te vergroten. Hiertoe leren de studenten onderzoeksmethoden en vaardigheden die gebruikt kunnen worden in het lab en in de praktijk. Het doel is de student te leren om als psycholoog in multidisciplinaire teams een bijdrage te leveren aan het maximaliseren van de gebruikersvriendelijkheid van systemen. Verder leren studenten advies uit te brengen over de wijze waarop informatie aan het grote publiek aangeboden kan worden via nieuwe media zodat deze de juiste emotionele impact en zeggingskracht heeft.

Het programma bestaat uit een 10 EC verplicht vak 'Research in HFM', vier keuzevakken van 5 EC (uit een aanbod van vijf vakken) en een 30 EC masterthese. Studenten beginnen bij de start van de opleiding met de masterthese en volgen de vakken gelijktijdig.

In de discussie over de naamgeving en inrichting van de specialisaties met de opleiding (zie ook standaard 1) vraagt de commissie naar de reden voor het aanbieden van verschillende kleine specialisaties waarbij *Human Factors en Mediapsychologie* en *Conflict, Risico en Veiligheid* in de ogen van de commissie gelijkenis met elkaar vertonen. De opleiding geeft aan dat studenten heel bewust een keuze maken voor één van de specialisaties. De twee genoemde specialisaties staan volgens de opleiding niet los van elkaar, waarbij in de specialisatie *Human Factors en Mediapsychologie* wordt gewerkt vanuit de cognitieve psychologie en in de specialisatie *Conflict, Risico en Veiligheid* vanuit de sociale psychologie. De opleiding is niet voornemens het aantal specialisaties te verminderen. De commissie heeft de programma's van de vijf specialisaties bestudeerd en stelt vast dat de masteropleiding een gedegen opleiding Psychology aanbiedt, waarbij studenten zich positief uitspreken over de geboden toegepaste specialisatiemogelijkheden.

Onderwijsleeromgeving

In deze paragraaf wordt eerst de interactie met de beroepspraktijk in de opleiding toegelicht. Daarna wordt voor beide opleidingen apart de onderwijsleeromgeving beschreven.

Interactie met beroepspraktijk

Uit evaluaties blijkt dat studenten naar hun mening tijdens de opleiding onvoldoende inzicht krijgen in, en voorlichting krijgen over, de beroepspraktijk. De commissie stelt vast dat de opleiding inmiddels een aantal maatregelen heeft genomen om de interactie tussen het programma en de beroepspraktijk te verbeteren. Er worden in toenemende mate gastdocenten uit de praktijk ingezet voor het verzorgen van colleges in het onderwijs. De contacten met het werkveld zijn vanuit de verschillende masterspecialisaties de afgelopen jaren geïntensiveerd. Studenten kunnen binnen de instellingen, waarmee de betreffende specialisatie samenwerkt, onderzoek uitvoeren in het kader van de bachelor- en masteropleiding. Zo zijn er bijvoorbeeld contacten met ziekenhuizen, overheidsinstellingen, zorginstellingen en bedrijven.

Sinds het studiejaar 2010-2011 organiseert de opleiding een (niet verplichte) werkvelddag Psychologie voor de studenten van de bachelor- en masteropleiding. De werkvelddag is bedoeld om studenten een beter beeld te geven van het werkveld. Per masterspecialisatie vertelt een gastdocent/alumnus over zijn/haar beroep, uitleg wordt gegeven over

promoveren en registreren als psycholoog en er is een workshop presenteren en solliciteren. De studievereniging Dimensie organiseert sinds 2011-2012 meeloopdagen met alumni.

De commissie stelt vast dat de aandacht voor de beroepspraktijk in de opleiding op dit moment, hoewel aan de magere kant, voldoende is. Studenten rapporteerden aan de commissie geen problemen met de aandacht voor de beroepspraktijk. Studenten spraken zich positief uit over de werkvelddag en noemen de interessante inbreng van gastdocenten bij colleges.

Bacheloropleiding Psychologie

Eerst wordt het didactisch concept besproken. Daarna komt de studielast en studeerbaarheid van het programma aan bod. Ten slotte wordt ingegaan op de begeleiding van studenten en de toelatingseisen.

Didactisch concept

De contactmomenten voor vakken die voornamelijk gericht zijn op het verwerven van kennis en inzicht bestaan hoofdzakelijk uit hoorcolleges, soms aangevuld met werkcolleges en/of practica. De hoorcolleges in het eerste jaar hebben de functie om de studenten te laten kennismaken met het vakgebied en de wijze van denken en leren en ze te stimuleren tot (regelmatige) zelfstudie. Bij vakken die gericht zijn op het verwerven van vaardigheden of het oefenen van competenties volgen studenten werkcolleges of practica in groepen van vijftien tot dertig studenten. Bij opdrachten worden studenten individueel of in een groep begeleid door een docent. In de loop van de opleiding vermindert het aantal contacturen en wordt meer zelfstandigheid van de student verwacht. De commissie constateert dat de opleiding kiest voor klassieke werkvormen en relatief veel hoorcolleges aanbiedt. De commissie adviseert de opleiding meer intensieve en activerende onderwijsvormen te gaan aanbieden, waarbij vaardigheden en vakinhoudelijke aspecten meer geïntegreerd aangeboden kunnen worden. De opleiding gaf aan de commissie aan dit voornemens te zijn. Met de invoering van een nieuw onderwijsmodel per september 2012 zal een variatie aan didactische werkvormen worden aangeboden.

Studielast en studeerbaarheid

Per blok kan het aantal aangeboden EC, zij het in beperkte mate, afwijken. Zo zijn aan het eind van het eerste jaar wat minder vakken ingepland, omdat daar het zwaartepunt ligt van de afronding van het vak 'Psychologisch ontwerpen: opdracht'. Hetzelfde geldt voor het derde blok in het tweede jaar, waar de afronding van de Onderzoeksopdracht volgens het zelfevaluatie-rapport belangrijk is. Studenten hebben tweemaal per studiejaar de mogelijkheid een tentamen voor een vak af te leggen. De tweede tentamenkans vindt in principe een blok later plaats dan de eerste gelegenheid. De tweede tentamenkans voor een vak uit het vierde blok is in de drie weken voor aanvang van het nieuwe studiejaar.

Studenten gaven aan de commissie aan dat de studielast redelijk goed is gespreid, waarbij zij wel opmerkten dat de piek in belasting aan het eind van iedere periode ligt, doordat dan de toetsen zijn geprogrammeerd. Volgens de studenten neemt de studielast toe in de loop van de drie jaar. Zij noemden de studielast aan de lage kant en besteden gemiddeld twintig tot vijfendertig uur per week aan de opleiding.

In september 2012 starten de opleidingen met een 'harde knip' tussen de bacheloropleiding en de masteropleiding. Daarnaast is de opleiding in het studiejaar 2011-2012 gestart met een bindend studieadvies. Studenten moeten 35 EC uit het eerste studiejaar hebben behaald, waaronder twee statistiekvakken, om te mogen blijven studeren aan de opleiding. Vanaf

studiejaar 2012-2013 is de norm 45 EC, waaronder opnieuw twee statistiekvakken. De commissie is het met de opleiding eens dat de invoering van een harde knip en een bindend studieadvies mogelijk een positief effect hebben op de momenteel relatief lage rendementen.

Ook het voornemen van de opleiding tot intensivering van het onderwijs heeft mogelijk effect op het rendement, denkt de commissie. Dit ook aangezien de commissie constateert dat nu de studielast aan de lage kant is. Studenten noemen dat de opleiding in de afstudeerfase strenger zou moeten optreden bij het oplopen van vertraging. Het verplichten van studenten om bij de these binnen de gestelde tijdslimieten te werken en/of studenten stimuleren te versnellen zal volgens de commissie waarschijnlijk ook een positief effect op de rendementen van de opleiding hebben.

De commissie stelt vast dat de opleiding nog geen extra uitdaging biedt aan de beter presterende en zeer gemotiveerde studenten. Universiteitsbreed is er een honours traject voor één procent van de beste studenten van de universiteit. De commissie vindt het wenselijk dat de opleiding ook voor deze groep studenten aandacht heeft en passende trajecten of extra's ontwikkelt en gaat aanbieden.

Begeleiding van studenten

De bacheloropleiding heeft een mentoraatsysteem in het eerste jaar. Met ingang van het studiejaar 2010-2011 zet de opleiding ouderejaarsstudenten in als studentmentor. De studieadviseur is verantwoordelijk voor de coördinatie van het mentoraat. Zij begeleidt en ondersteunt de mentoren en organiseert daartoe voorafgaand aan elke mentoraatbijeenkomst een overleg met alle mentoren. De studentmentoren krijgen daarnaast twee keer per jaar training van een onderwijskundig adviseur.

Het eerstejaars mentoraat bestaat uit groepsbijeenkomsten onder leiding van studentmentoren en uit individuele begeleiding door studentmentoren en/of de studieadviseur. Tijdens de groepsbijeenkomsten (twintig studenten) ligt in het eerste blok de nadruk vooral op informatieverstrekking en kennismaking met de opleiding en de universiteit. In het tweede blok wordt vooral aandacht besteed aan studievaardigheden en leren plannen. Studenten maken kennis met hun mentor in een individueel kennismakingsgesprek. Studenten met persoonlijke problemen worden doorverwezen naar de studieadviseur. Gedurende het gehele eerste studiejaar hebben studenten de mogelijkheid om individuele gesprekken te voeren met hun mentor.

De studieadviseur nodigt studenten uit voor gesprekken die zich op basis van behaalde studiepunten in de 'gevaarzone' voor het bindend studieadvies bevinden.

Studenten gaven in het gesprek met de commissie aan dat zij het studentenmentoraat met ouderejaars mentoren waarderen. De mentoren zijn behulpzaam en geven nuttige, praktische informatie. Indien nodig verwijzen zij adequaat door. De commissie stelt vast dat de begeleiding van studenten adequaat is georganiseerd.

Ongeveer de helft van de studenten is van Duitse afkomst. Zij moeten een voldoende resultaat op een taaltoets behalen alvorens zij met de opleiding mogen starten. Daarnaast biedt de opleiding vanaf het studiejaar 2011-2012 voor alle Duitse studenten een schrijftraining Nederlands aan. Ongeveer 85 % van de Duitse studenten is gestart met de schrijftraining. De commissie heeft enkele studenten van Duitse afkomst gesproken en heeft producten van deze studenten bestudeerd. De commissie constateert dat deze studenten goed

begeleid worden, dat ze over het algemeen goed en snel de Nederlandse taal beheersen en dat ze geen speciale problemen voor de opleiding opleveren.

Toelatingscisen

Alle huidige VWO-profielen geven toegang tot de bacheloropleiding. Daarnaast kunnen studenten instromen met een HBO-propedeuse diploma, een HBO-bachelordiploma of via een Colloquium Doctum. VWO-scholieren met wiskunde C in het pakket en HBO-studenten wordt sterk aangeraden een wiskunde cursus te volgen, voorafgaand aan de start van de bacheloropleiding. Studenten afkomstig uit Duitsland dienen aan te tonen het Nederlands op NT-2 niveau II te beheersen. Dit kan door een taalcursus te volgen die wordt afgesloten met een toets, afgenomen door de Universiteit Twente.

Masteropleiding Psychology

Eerst wordt het didactisch concept en de stage besproken. Daarna komt de studielast en studeerbaarheid van het programma aan bod. Ten slotte wordt ingegaan op de toelatingseisen.

Didactisch concept

Evenals in de bacheloropleiding wordt in de masteropleiding gewerkt met een mix aan werkvormen. De meest toegepaste werkvormen zijn het hoor- en werkcollege. In de specialisaties wordt nagedacht over intensivering van het onderwijs. De specialisatie *Human Factors en Mediapsychology* is bijvoorbeeld gestart met de toepassing van probleemgestuurd onderwijs. Mede door de kleinschaligheid van de specialisaties is er veel individueel contact met studenten, constateert de commissie. De opleiding stimuleert het persoonlijke contact tussen studenten onderling en tussen studenten en docenten door tijdens de eerste bijeenkomst(en) aandacht te besteden aan een uitgebreide kennismaking. Alle studenten stellen zich persoonlijk voor. Studenten spraken zich tegenover de commissie zeer positief uit over het persoonlijke contact.

Studenten van de specialisatie *Geestelijke Gezondheidsbevordering* gaven aan de commissie aan dat zij goed worden begeleid bij het aanleren van (lastige) gespreksvaardigheden. Deze vaardigheden worden in kleine groepen geoefend met acteurs en op video opgenomen, die je thuis kunt terugzien en van commentaar kunt voorzien via een computerprogramma.

Studenten van de specialisatie *Instructie, Leren en Ontwikkeling* vertelden de commissie dat het onderwijs sterk onderzoeksgericht is. Zij willen daarnaast graag meer leren over (en in) de beroepspraktijk, bijvoorbeeld door het toevoegen van gastcolleges. De studenten gaven aan de commissie aan dat extern afstuderen een optie is, maar dat het lastig is hiervoor te kiezen aangezien het de opleiding ontbreekt aan voldoende contacten met het werkveld. Studenten van de specialisatie *Conflict, Risico en Veiligheid* herkennen dit aandachtspunt niet. Zij vertelden dat er in hun specialisatie een goede afwisseling tussen theorie, praktijk, samenwerken en gastcolleges is.

De commissie stelt vast dat in de masteropleiding kleinschalig onderwijs wordt verzorgd, waar het contact met de studenten centraal staat. De opleiding biedt relatief veel klassieke hoorcolleges aan naast intensievere werkvormen. De commissie adviseert de opleiding aandacht te besteden aan de praktijkgerichtheid van het onderwijs, aangezien deze sterk verschilt tussen de specialisaties.

Stage

De masteropleiding kent geen verplichte stage. De commissie vindt het stageaanbod in de masteropleiding te beperkt. De commissie is van mening dat in alle vijf specialisaties meer aandacht moet zijn voor een stage als regulier onderdeel van de opleiding. Nog afgezien van het belang van een stage als voorbereiding op de beroepspraktijk, zou juist vanuit een profiel van psychologische interventies en toepassing van technologie een praktijkstage verwacht worden. De commissie adviseert de opleiding de stagemogelijkheden explicieter uit te werken. De commissie suggereert dat de opleiding hiertoe kan investeren in stages door een stagebank op te zetten en combinaties van onderzoek en stage beter te faciliteren. In een reactie geeft de opleiding aan dat zij onderschrijft dat het belangrijk is om studenten in de gelegenheid te stellen kennis te maken met de praktijk. Gezien de eindtermen van de opleiding en de korte duur van de masterfase, is het volgens de opleiding echter lastig om een stage aan te bieden in de vorm van praktijkervaring in een bedrijf of instelling. Wel is het mogelijk om een externe afstudeeropdracht bij een organisatie of bedrijf uit te voeren. Gekoppeld aan een onderzoeksoopdracht doen studenten dan wel degelijk praktijkervaring op. Een aanzienlijk deel van de studenten maakt gebruik van deze mogelijkheid. De commissie waardeert deze mogelijkheid tot extern afstuderen, maar blijft bij haar aanbevelingen omtrent stages.

Studenten hebben sinds het studiejaar 2010-2011 de mogelijkheid om in de specialisatie *Geestelijke Gezondheidsbevordering* een stage te volgen. De stage bedraagt minimaal 560 uur, waarvan minimaal 520 uur besteed wordt aan diagnostiek & indicatiestelling en behandeling. Tijdens de stage voert de student allerlei werkzaamheden uit die tot het takenpakket van een psycholoog behoren. Bij aanvang van de stageperiode wordt een contract getekend door de stagiair, de interne en de externe begeleider, waarin verantwoordelijkheden, rechten en plichten zijn vastgelegd. De student neemt deel aan minimaal drie van de vier terugkommomenten van twee uur per keer. De interne begeleider legt tweemaal een bedrijfsbezoek af. De opleiding geeft aan dat zij het afgelopen jaar veel energie hebben gestoken in het vinden en faciliteren van geschikte stageplekken. Het is gelukt om voor alle studenten een goede stageplaats te vinden. Inmiddels is er een stagecoördinator aangesteld en is er meer aandacht voor de aansluiting tussen het onderwijs en de invulling van de stage.

De commissie stelt vast dat tijdens de terugkommomenten aandacht is voor diagnostische-, behandel- en persoonlijke vaardigheden. In de stageverslagen en in de beoordeling van studenten ziet de commissie echter onvoldoende terug dat studenten tijdens de stage het geleerde in de opleiding toepassen in de stage en hierop reflecteren. De commissie concludeert dat nog bijzondere aandacht nodig is om het leereffect van de stage te optimaliseren. Gezien hetgeen de opleiding in de korte tijd dat de stage wordt aangeboden al heeft bereikt, heeft de commissie er vertrouwen in dat de inbedding van de stage in het onderwijs het komende jaar wordt versterkt.

Studielast en studeerbaarheid

Uit studenttevredenheidsonderzoek blijkt dat studenten minder tijd aan de studie besteden dan ervoor staat. Een deel van de (deeltijd)studenten kiest er bewust voor om minder tijd te besteden aan de studie. Aan de masterthese besteden studenten in de regel meer tijd dan er voor staat. Studenten rapporteerden aan de commissie dat de studielast wisselend is. Zij besteden 25 tot 35 uur per week aan de studie, waarbij de aandacht benodigd voor de masterthese varieert. Studenten gaven aan dat zij het prettig vinden dat zij direct na de start van de masteropleiding kunnen starten met hun these. Evenals bij de bacheloropleiding is de commissie van mening dat de studielast over het algemeen voldoende is, maar - in ieder geval op bepaalde momenten gedurende de opleiding - aan de magere kant lijkt te zijn.

Toelatingseisen

Studenten met een afgeronde *bacheloropleiding Psychologie* behaald aan de Universiteit Twente kunnen in september of februari rechtstreeks instromen in een van de specialisaties van de masteropleiding. Voor de masterspecialisatie *Geestelijke Gezondheidsbevordering* geldt dat studenten in de keuzeruimte de twee mastervoorbereidende vakken behaald moeten hebben.

Studenten met een afgeronde *bacheloropleiding Psychologie* behaald aan een andere universiteit kunnen in september of februari rechtstreeks instromen in de masteropleiding. Wanneer de student wil instromen in de masterspecialisatie *Geestelijke Gezondheidsbevordering* beoordeelt de Toelatingscommissie Psychologie van de Universiteit Twente of de student voldoende 'klinische onderdelen', gelijkwaardig aan de onderdelen in de bacheloropleiding van de Universiteit Twente, heeft afgerond. Wanneer dat het geval is kan de student rechtstreeks instromen in deze specialisatie. Wanneer dat niet het geval is, dient de student voorafgaand aan instroom in *Geestelijke Gezondheidsbevordering* een of meer onderdelen uit het bachelorprogramma aan de Universiteit Twente te behalen.

De Toelatingscommissie Psychologie van de Universiteit Twente bepaalt de toelating van studenten met een andere WO of HBO bacheloropleiding. Het is niet mogelijk om met een WO- of HBO bacheloropleiding rechtstreeks in te stromen in de masteropleiding. In sommige gevallen is het wel mogelijk om met een WO bacheloropleiding of een aanverwante HBO bacheloropleiding in te stromen in de master via het pre-masterprogramma. Of de student voor het pre-masterprogramma in aanmerking komt hangt af van de vooropleiding die de student heeft afgerond en de keuze voor de masterspecialisatie binnen de masteropleiding. Als de student niet in aanmerking komt voor instroom in het pre-masterprogramma, dan dient de student de volledige bacheloropleiding af te ronden alvorens in te kunnen stromen in de master. Het pre-masterprogramma bereidt voor op één van de specialisaties en op het zelfstandig doen van wetenschappelijk onderzoek. De inhoud van het pre-masterprogramma wordt individueel bepaald door een toelatingscommissie.

De commissie heeft enkele studenten gesproken die na het volgen van het pre-masterprogramma met de masteropleiding zijn gestart. De commissie stelt vast dat studenten door het volgen van het pre-masterprogramma of door het afronden van de bacheloropleiding voldoende zijn toegerust voor het doorlopen van één van de specialisaties van de masteropleiding.

Onderwijsgevend personeel

De vakgroepen Cognitieve Psychologie en Ergonomie, Instructietechnologie, Psychologie Gezondheid en Technologie en Psychologie van Conflict Risico en Veiligheid verzorgen tezamen een groot deel van het onderwijs (vakken en afstudeerbegeleiding) in de bacheloropleiding, de pre-master en de masterspecialisaties. Docenten van andere vakgroepen verzorgen ook enkele vakken in de programma's. De opleiding presenteert aan de commissie een lijst met docenten die het onderwijs van de opleiding verzorgen, met hun kwalificaties en specialisaties op onderzoeksgebied. De commissie heeft een aantal docenten gesproken en het overzicht van de docenten bestudeerd en baseert op basis daarvan haar oordeel over de kwaliteit en kwantiteit van het onderwijsgevend personeel.

De opleidingen hanteren de volgende uitgangspunten voor de inzet van docenten:

- de stafsamenvatting bestaat uit hoogleraren, universitair hoofddocenten, universitair docenten, docenten, postdocs en promovendi die in meer of mindere mate voor het onderwijs worden ingezet;

- hoorcolleges (voor grote groepen), onderzoeksopdrachten in de bacheloropleiding, mastervakken en afstudeerbegeleiding in de bacheloropleiding- en (pre-) masteropleiding worden in principe verzorgd door een universitair (hoofd) docent of hoogleraar;
- werkgroepen, practica en opdrachten in de bacheloropleiding worden meestal verzorgd door docenten;
- promovendi en postdocs zijn niet structureel inzetbaar voor het verzorgen van vakken; iedere promovendus begeleidt op jaarbasis enkele studenten bij onderzoeksgebonden bacheloronderwijs en/of de bachelor/masterthese.

Nieuw aangestelde docenten stromen direct in het BKO-traject (Basiskwalificatie Onderwijs) in. Vanaf 2011 wordt actief gestimuleerd dat zittend personeel BKO op maat volgt. In jaargesprekken wordt teruggekeken naar onderwijsbeoordelingen en worden ontwikkelingsactiviteiten besproken.

Door middel van onderwijsworkshops stimuleren de opleidingen de ontwikkeling van onderwijscompetenties. Zo is er tijdens de onderwijsdag in 2010 aandacht besteed aan formuleren van leerdoelen en aan het gebruik van de toetsmatrijs. In 2011 is voor docenten een bijeenkomst over toetsanalyse georganiseerd en zijn er een aantal bijeenkomsten gewijd aan discussies over het stimuleren van studiesucces en oorzaken voor studievertraging. Docenten hebben de mogelijkheid tot individuele ondersteuning op maat door twee vaste onderwijskundig adviseurs die beide een dag in de week aanwezig zijn binnen de faculteit.

De opleiding gaf in de gesprekken met de commissie aan dat de beschikbare onderwijscapaciteit de afgelopen jaren een knelpunt is geweest. De werkdruk van docenten is de afgelopen jaren sterk toegenomen tot een problematische hoogte in het studiejaar 2010-2011. Dit heeft als voornaamste reden dat de afgelopen jaren het aantal studenten binnen de bachelor- en masteropleiding is toegenomen en tegelijkertijd het onderwijsprogramma is geïntensiveerd. Voorafgaand aan het studiejaar 2011-2012 is de onderwijscapaciteit aanzienlijk uitgebreid met circa zeven fte. De commissie stelt vast dat er zowel jongere docenten als ervaren universitair docenten zijn aangetrokken. In verband met de teruglopende eerstegeldstroommiddelen voor onderzoek en de toenemende vraag naar onderwijscapaciteit is in het geval van nieuwe universitair docenten de verhouding onderwijs-onderzoek gesteld op 70-30. In het verleden was de verhouding veelal zestig procent onderwijs en veertig procent onderzoek.

De commissie constateert dat de opleiding beschikt over een passend docentencorps. Studenten spreken zich tegenover de commissie zeer positief uit over de docenten. Een sterk punt is het persoonlijke contact tussen studenten en docenten. Daarnaast zijn er voldoende docenten die ook in de praktijk functioneren.

2.1.5. Opleidingsspecifieke voorzieningen

De meeste voorzieningen zoals collegezalen, practicumruimtes, computerzalen, de methodologiewinkel en de elektronische leeromgeving (Blackboard), worden gedeeld met andere opleidingen binnen de Universiteit Twente. Er zijn vier opleidingsspecifieke voorzieningen, namelijk de studiebegeleiding in het eerste jaar van de bacheloropleiding, de Jaarvertegenwoordiging, de Methodologiewinkel, Test-o-theek en het Gedragsonderzoekslaboratorium. Deze worden hier toegelicht.

Methodologiewinkel

Zowel medewerkers als studenten kunnen bij de Methodologiewinkel van de Faculteit Gedragswetenschappen terecht voor onder andere methodologisch en statistisch advies, SPSS-advies, literatuursuggesties en voor het formuleren van een onderzoeksvraag. Enkele van de studenten waar de commissie mee heeft gesproken, hebben de hulp ingeschakeld van medewerkers van de Methodologiewinkel. De commissie vindt de aanwezigheid van de Methodologiewinkel een goed initiatief. Het is een goede aanvulling op het methodologieonderwijs en geeft de studenten een steuntje in de rug.

Test-o-theek

De Test-o-theek vervult op dit moment een ondersteunende functie in het onderwijs voor enkele vakken in de bacheloropleiding. De huidige collectie testmaterialen is nog beperkt en daarom is de opleiding in 2011 gestart met het aanschaffen van nieuwe testmaterialen. De opleiding streeft ernaar om de collectie de komende jaren op peil te brengen naar wat volwaardig nodig is voor het onderwijs.

Gedragsonderzoekslaboratorium

Voor het uitvoeren van gedragsonderzoek is er een adequaat geoutilleerd gedragsonderzoekslaboratorium. Het laboratorium kan gebruikt worden door alle onderzoekers van de Universiteit Twente, maar in de praktijk wordt het voornamelijk gebruikt door medewerkers en studenten van de opleidingen Psychologie. Sinds 2010 is er ook samen met de opleiding Informatica (vakgroep Human-Media Interaction) een usability laboratorium ingericht waar psychologie studenten toegang toe hebben.

De commissie heeft met docenten en studenten gesproken over de opleidingsspecifieke voorzieningen en stelt vast dat deze toereikend zijn.

Overwegingen

De commissie constateert dat de opleidingen de studenten in staat stellen de eindkwalificaties te bereiken. De aandacht voor de vijf masterspecialisaties in de bacheloropleiding maakt dat studenten goed worden voorbereid op de masteropleiding. De voorzieningen en de begeleiding van studenten door het mentoraat en de studieadviseurs dragen bij aan de mogelijkheid voor studenten om het onderwijsprogramma probleemloos te doorlopen.

Bacheloropleiding Psychologie

De commissie stelt vast dat het bachelorprogramma voldoende samenhangend is. De verschillende programmaonderdelen sluiten goed op elkaar aan en er is een duidelijk opbouw in het programma waarin vijf leerlijnen worden onderscheiden. De leerlijn Onderzoeksmethodologie bereidt gedegen voor op de bachelorthese. De commissie constateert wel dat de vaardigheden en de vakinhoudelijk aspecten meer geïntegreerd aangeboden kunnen worden. De commissie oordeelt positief over de vrije keuzeruimte in het derde studiejaar.

Op dit moment is er een relatief hoge uitval uit de bacheloropleiding en kent de opleiding relatief lage rendementen. Dit studiejaar is een bindend studieadvies ingevoerd en vanaf volgend studiejaar is er een harde knip tussen de bachelor- en masteropleiding. De commissie oordeelt positief over de invoering van deze maatregelen, die waarschijnlijk een positief effect zullen hebben op het rendement van de opleiding.

Naar verhouding worden in de bacheloropleiding veel hoorcolleges aangeboden, stelt de commissie vast. De zwaarte van het programma is daarnaast een aandachtspunt. Hoewel de

opleiding de afgelopen jaren is verzaamd en enkele modules zijn geïntensiveerd, heeft de commissie de indruk dat studenten nog onvoldoende tijd aan de bacheloropleiding besteden. De commissie ondersteunt het voornemen van de opleiding om het onderwijs verder te intensiveren, ook in het licht van de tegenvallende rendementen.

De commissie stelt vast dat de opleiding beschikt over een passend, goed gekwalificeerd docentencorps. Een sterk punt is het persoonlijke contact tussen studenten en docenten en er zijn voldoende docenten die ook in de praktijk functioneren.

Masteropleiding Psychology

In de *masteropleiding Psychology* kunnen studenten kiezen uit vijf specialisaties. De commissie heeft de programma's van de vijf specialisaties bestudeerd en stelt vast dat de masteropleiding een gedegen opleiding psychologie aanbiedt, waarbij studenten zich positief uitspreken over de geboden toegepaste specialisatiemogelijkheden. De naamgeving en inrichting van de specialisaties hebben een toegepast karakter, waarbij de commissie het vermoeden uitspreekt dat de naamgeving waarschijnlijk niet bij alle buitenstaanders direct de juiste associatie oproept aangezien deze niet algemeen bekend zijn. De opleiding dient goed te blijven communiceren over de inhoud van de specialisaties.

In de masteropleiding wordt kleinschalig onderwijs aangeboden, waarbij het persoonlijke contact tussen de studenten en docenten in positieve zin opvalt. De opleiding biedt relatief veel klassieke hoorcolleges aan naast intensievere werkvormen. De opleiding dient volgens de commissie aandacht te besteden aan de praktijkgerichtheid van het onderwijs, aangezien deze sterk verschilt sterk tussen de specialisaties.

De commissie stelt vast dat de specialisatie *Geestelijke Gezondheidsbevordering* voldoet aan de eisen van de postacademische registraties en daarmee studenten de mogelijkheid biedt voor toekomstige klinische registraties en een vervolg in het klinische werkveld.

De commissie vindt het stage-aanbod in de masteropleiding te beperkt. Studenten geven aan dat zij graag op stage zouden gaan als dit beter gefaciliteerd zou worden. De commissie adviseert de opleiding de stagemogelijkheden explicieter uit te werken.

Over de stage in de specialisatie *Geestelijke Gezondheidsbevordering* is de commissie van mening dat nog bijzondere aandacht nodig is om het leereffect van de stage te optimaliseren. De relatie tussen het geboden onderwijs en de inrichting van de stage is nog onvoldoende. Gezien hetgeen de opleiding in de korte tijd dat de stage wordt aangeboden al heeft bereikt, heeft de commissie er vertrouwen in dat de inbedding van de stage in het onderwijs het komende jaar wordt versterkt.

Conclusie

Bacheloropleiding Psychologie: de commissie beoordeelt Standaard 2 als voldoende,
Masteropleiding Psychology: de commissie beoordeelt Standaard 2 als voldoende.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting:

Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten **inzichtelijk**.

Bevindingen

In deze standaard worden de bevindingen ten aanzien van de toetsing weergegeven. Vervolgens wordt de vraag beantwoord of studenten de beoogde eindkwalificaties van de opleidingen realiseren.

Toetsing

De opleidingen toetsen met schriftelijke tentamens (bestaande uit open vragen, meerkeuzevragen of een combinatie daarvan), individuele opdrachten, groepsopdrachten en presentaties. De commissie heeft van de bachelor- en masteropleiding een selectie van toetsen en gemaakt werk bestudeerd. De bijbehorende literatuur en het antwoordmodel of beoordelingsformulier was bij de meeste vakken beschikbaar. De commissie constateert dat de toetsen van de opleidingen aansluiten op het aangeboden onderwijs en van voldoende niveau zijn. Er is sprake van adequate toetsing van wetenschappelijke en beroepsgerichte kennis en vaardigheden. De commissie stelt vast dat de kwaliteit van de toetsen hoog is en dat de toetsen goed aansluiten bij de leerdoelen van de vakken. Docenten verantwoorden hun keuzes aan de hand van een toetsschema en een toetsmatrijs. Wel constateert de commissie dat docenten weliswaar zorgvuldig omgaan met het ontwerp van hun toetsen, maar niet altijd alle stappen volledig geëxpliciteerd hebben. De commissie is het met de opleiding eens dat hier nog een verbetering gemaakt kan worden, hoewel de commissie zich zeer positief uitsprekt over het al gerealiseerde niveau van toetsen.

De spreiding van toetsvormen is de afgelopen jaren een aandachtspunt geweest voor de opleidingen. De toetsing leek te eenzijdig, stelden de opleidingen vast. Bij een aantal vakken is de toetsvorm aangepast zodat deze beter aansluit bij de leerdoelen van het betreffende vak en een betere mix van toetsvormen is ontstaan. De commissie constateert dat de opleidingen op dit moment een adequate variatie aan toetsvormen hanteren. Relatief veel bachelorvakken worden (deels) getoetst door middel van meerkeuzevragen. De commissie heeft een aantal van deze toetsen ingezien en constateert dat de kwaliteit van deze toetsen hoog is. Daarnaast is zichtbaar nagedacht over de toepasbaarheid van deze toetsvorm. Alleen vakken waar meerkeuzetoetsing op zijn plaats is, kennen deze toetsvorm.

De opleidingen hebben gezamenlijk een examencommissie. Sinds het studiejaar 2009-2010 is de examencommissie gestart met het gefaseerd screenen van de toetsen van de vakken, zoals tentamens en schriftelijke opdrachten. Van het grootste deel van de vakken in de opleiding zijn de toetsen in het studiejaar 2009-2010 of 2010-2011 gescreend. De resterende toetsen beoordeelt de examencommissie in het studiejaar 2011-2012. Na het studiejaar 2011-2012 worden de toetsen van de vakken steekproefsgewijs gescreend. Nieuwe vakken of vakken waarvan de toetsing is veranderd, en vakken waar in het voorgaande jaren kritieke punten zijn geconstateerd, zullen standaard deel uitmaken van deze steekproef.

De screening vindt plaats door een lid van de examencommissie op basis van de toets en extra aangeleverde informatie door de examinerator met behulp van screeningsformulieren. De screener kijkt naar de validiteit, betrouwbaarheid, objectiviteit en moeilijkheid/differentiatie/

billijkheid. Ook wordt gekeken naar de transparantie van de toetsing en het oordeel van de studenten over de toets. De resultaten van de screening worden besproken met een tweede lid van de examencommissie. Wanneer er vragen of onduidelijkheden zijn kan de screener contact opnemen met de docent en wanneer nodig bespreekt de screener de toetsing met alle andere leden van de examencommissie. Hulp kan worden ingeroepen van een toetsdeskundige. In het geval van kritieke punten verzoekt de examencommissie de docent om op deze punten verbetering aan te brengen bij het volgende toetsmoment. De examencommissie screent de toetsing van het vak in het volgende studiejaar opnieuw.

Om docenten ondersteuning te bieden en een aanzet te geven tot bewustwording en professionalisering op het gebied van toetsing en beoordeling, is een Stappenplan Toetsing Vak voor docenten opgesteld. Dit stappenplan is vastgesteld door de examencommissie en heeft als doel docenten richtlijnen en procedures voor goede toetsing en beoordeling van vakken aan te reiken om daarmee de kwaliteit van de toetsing te waarborgen en waar nodig te verbeteren. In het stappenplan wordt aandacht besteed aan aspecten als formulering van leerdoelen, validiteit, betrouwbaarheid en transparantie van toetsing en er worden beoordelingsrichtlijnen aangegeven. De invoering van het stappenplan is ondersteund door tijdens de Onderwijsdag Psychologie 2010 specifiek aandacht te besteden aan onderwerpen uit dit stappenplan (leerdoelen en toetsmatrijs) en door organisatie van een (faculteitsbrede) informatiebijeenkomst over psychometrische analyses van toetsen in maart 2011.

De commissie is onder de indruk van de zorgvuldige, inzichtelijke wijze waarop de examencommissie toezicht houdt op de kwaliteit van de toetsen, de docenten wijst op aandachtspunten voor verbetering, de professionalisering van docenten stimuleert en probleempunten die vaker voorkomen signaleert. Het is de commissie zichtbaar geworden dat de aanpak van de examencommissie een hoge kwaliteit van de toetsing tot gevolg heeft en borgt.

Bacheloropleiding Psychologie

Bij het eerstejaars vak 'Inleiding psychologie' was het slagingspercentage laag (30% in 2010-2011). Uit evaluaties kwam naar voren dat de eerstejaars studenten moeten wennen aan de studiewijze en de manier van toetsing. Om een actieve studiehouding van studenten te stimuleren en studenten geleidelijk te laten wennen aan de wijze waarop wordt getoetst, is een pilot gestart met deelttoetsen. De eerste resultaten zijn volgens het zelfevaluatierapport gunstig. Voor het vak zijn na de eerste kans dertig procent meer studenten geslaagd dan voor het vak een jaar eerder. Ook bij enkele andere door de studenten veelal als moeilijk ervaren, vakken in de bacheloropleiding is het mogelijk om voorafgaand aan het tentamen al 'bonuspunten' te behalen door het maken van opdrachten of deelttoetsen. De commissie stelt vast dat met deze maatregel wordt gestimuleerd dat studenten al vanaf het eerste college actief met de leerstof aan de slag gaan. Tegelijkertijd geven de opdrachten de studenten zicht op hun voortgang en eventuele hiaten in kennis en vaardigheden. Studenten spreken zich positief uit over deze regelmatige toetsing. De commissie constateert dat het opknippen en spreiden van de toetsing goed past bij het voornemen van de opleiding het onderwijs te intensiveren en ondersteunt het voornemen van de opleiding om het werken met deelttoetsen te bestendigen en eventueel uit te breiden.

Studenten gaven aan dat zij over het algemeen voldoende feedback van docenten ontvangen op gemaakt werk. Wel merkten zij op dat bij een enkel vak dat door meer docenten wordt verzorgd, zoals het eerstejaarsvak 'Psychologisch Ontwerpen' door docenten verschillend wordt beoordeeld. Sommige docenten verwachten meer van de studenten dan andere. De

commissie adviseert de opleiding hier aandacht voor te hebben, bijvoorbeeld door het aanscherpen van de beoordelingsformulieren en –systematiek.

Gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding geeft in het zelfevaluatie-rapport aan dat de eerste alumni niet altijd positief oordelen over de aansluiting van de opleiding op de arbeidsmarkt. De commissie verwacht dat met de aanpassingen in het onderwijsprogramma van de afgelopen jaren de aansluiting waarschijnlijk beter zal zijn. De commissie vindt dat de aansluiting op de arbeidsmarkt zorgvuldig gemonitord dient te worden met specifieke aandacht voor de aansluiting op de beroepspraktijk vanuit de verschillende specialisaties en stelt vast dat de opleiding dit voornemens is.

De examencommissie houdt zicht op de kwaliteit van de theses en de kwaliteit van de beoordelingen van de theses door jaarlijks volgens een vaste procedure dertig bachelor- en dertig mastertheses te bestuderen. De examencommissie kijkt hierbij onder andere naar de verslaglegging, het literatuuronderzoek en het psychologisch gehalte. Ook beoordeelt de examencommissie of het gegeven eindoordeel passend was op grond van de door de examencommissie gescreende punten. Over het algemeen is de examencommissie tevreden over de kwaliteit van de beoordeelde theses. Ongeveer vijf tot tien procent van de beoordeelde werken geven aanleiding tot gesprekken met de beoordelaars. Meestal levert dit een meer genuanceerd beeld op. Algemene aandachtspunten zijn volgens de examencommissie het niveau van de discussies in de theses en de kwaliteit van de beoordelingsformulieren. De commissie constateert dat de examencommissie op basis van deze bevindingen adequaat stappen zet om de aandachtspunten te verbeteren. De commissie is zeer onder de indruk van de zorgvuldige wijze waarop de examencommissie zicht houdt op de kwaliteit van de theses en indien nodig passende maatregelen treft.

Bacheloropleiding Psychologie

Aan het eind van het derde jaar van de bacheloropleiding tonen studenten door middel van de bachelorthese van 15 EC aan dat zij in staat zijn om individueel onder begeleiding wetenschappelijk onderzoek op te zetten, uit te voeren en te verantwoorden. Studenten voeren een onderzoek uit, eventueel in het kader van een ontwerp-opdracht. Daarvoor verdiepen studenten zich in een psychologische vraagstelling en volbrengen de opdracht tot het schrijven van dit afsluitend werkstuk op zelfstandige wijze. De bachelorthese sluit aan bij een van de vijf thema's, die worden aangeboden.

Om te kunnen starten met de bachelorthese dienen studenten het eerste en het tweede jaar van de bacheloropleiding te hebben afgerond. De uitvoering van de bacheloropdracht neemt ongeveer twintig weken in beslag (één semester). De student is er dan ongeveer twee tot drie dagen in de week mee bezig.

De commissie heeft zich een oordeel gevormd van het niveau van het afstudeerwerk van bachelorstudenten. De commissie heeft hiertoe de bachelortheses bestudeerd van vijftien afgestudeerde studenten Psychologie uit de periode van 2009 tot en met 2011. De commissie constateert dat de bachelortheses van de bachelorstudenten van voldoende niveau zijn. De beoordeling van de bachelortheses is in lijn met die van de commissie. Wel heeft de commissie enkele opmerkingen. Bij enkele bachelortheses is bijvoorbeeld de conceptualisatie van de probleemstelling onvoldoende. De commissie vindt dat de begeleiders van deze theses in een vroeg stadium in zouden moeten grijpen als blijkt dat de student concepten onvoldoende definieert en variabelen onjuist operationaliseert. In enkele theses kan de theorie gedetailleerder en vollediger worden besproken. In een paar gevallen sluit het (uitgebreide)

theoretische kader niet logisch aan op de inhoud van de onderzoeksvraag. Bij enkele andere theses is de presentatie van de bevindingen te uitvoerig en daardoor onoverzichtelijk beschreven. Bij enkele onderzoeken bleek de gekozen onderzoeksopzet niet adequaat om effecten van maatregelen te meten. In een enkel geval is de gekozen analysemethode verkeerd toegepast.

Uit de theses is meestal niet op te maken of de student zijn of haar (individuele) onderzoek uitvoert binnen een groter project. Soms blijkt dit gaandeweg bij lezing van de theses. Voor de lezer is dan (in eerste instantie) niet helder of de dataverzameling individueel of samen met anderen heeft plaatsgevonden. Deze informatie kan duidelijker worden weergegeven, stelt de commissie vast.

De commissie heeft twee verschillende beoordelingsformulieren bij de theses aangetroffen. In 2011 is een nieuw beoordelingsformulier in gebruik genomen, waar de beoordelingsschaal is aangepast en ruimte is gekomen voor een handtekening van een tweede beoordelaar. De commissie heeft geen zicht op de wijze waarop het eindoordeel tot stand is gekomen. Hoewel de gehanteerde beoordelingscriteria helder zijn, mist de commissie een toelichting van de beoordelaars op de aangekruiste oordelen per criterium. Er is zeer beperkt ruimte voor toelichting, waar door de beoordelaars weinig gebruik van wordt gemaakt. Het eindoordeel lijkt niet altijd logisch te volgen uit de oordelen op de verschillende onderdelen. Daarnaast maakt het formulier geen onderscheid tussen bachelor- en masterniveau.

De commissie heeft tijdens de visitatie een projectplan ingezien voor de ontwikkeling van nieuwe beoordelingsformulieren, voor de bachelor- en masteropleiding apart. Hieruit blijkt dat de opleidingen zich bewust zijn van bovengenoemde knelpunten rond de beoordelingsformulieren. De commissie stelt op basis van een eerste voorstel voor de opzet van de nieuwe beoordelingsformulieren vast dat deze beter aansluiten bij het bachelor- en masterniveau en dat er zorgvuldig geformuleerde richtlijnen worden gegeven voor de bepaling van het eindcijfer. De opleidingen zijn voornemens in de zomer van 2012 een nieuwe versie van de formulieren gereed te hebben en deze te implementeren bij de start van het studiejaar 2012-2013. De commissie heeft er vertrouwen in dat het projectplan uitmondt in kwalitatief goede beoordelingsformulieren.

Masteropleiding Psychology

De masterthese is een zelfstandig wetenschappelijk onderzoek dat de student verricht op het gebied van de gekozen specialisatie. Voor het uitvoeren van de masterthese kiezen studenten voor een onderzoeksproject gekoppeld aan lopend onderzoek van de specialisatie of voor een externe opdracht voor een organisatie, instelling of bedrijf, waarvan het onderwerp gerelateerd is aan onderzoek dat binnen de specialisatie wordt uitgevoerd. Of de masterthese voltijds in een semester wordt uitgevoerd of verspreid over het hele jaar (circa drie dagen per week) hangt af van de masterspecialisatie die de student heeft gekozen en de eigen keuze van de student. Studenten kunnen ten minste tweemaal per studiejaar beginnen met de masterthese.

In de specialisatie *Geestelijke Gezondheidszorg* bestaat de afstudeerfase uit een stage van twintig EC en een masterthese van tien EC of uit alleen een masterthese van dertig EC. De commissie merkt op dat studenten bij een masterthese van slechts tien EC meestal met bestaande data werken en secundaire data-analyses uitvoeren. In de meeste gevallen is de stage niet gekoppeld aan de masterthese. De commissie is er voorstander van om de stage te combineren met de masterthese om zo de gelegenheid te bieden omvangrijker onderzoek uit

te voeren dat meer mogelijkheden biedt en waarbij theorietoepassing beter kan worden gerealiseerd.

De commissie heeft zich een oordeel gevormd van het niveau van het afstudeerwerk van masterstudenten Psychology. De commissie heeft hiertoe de mastertheses bestudeerd van vijftien afgestudeerde studenten Psychology uit de periode van 2009 tot en met 2011. De mastertheses die de commissie heeft bestudeerd, zijn van voldoende niveau en de beoordeling van de commissie is in overeenstemming met de oordelen van de opleiding. De commissie heeft wel enkele opmerkingen. Bij enkele theses sluit het (uitgebreide) theoretische kader niet logisch aan op de operationalisering van de onderzoeksvraag, of was de presentatie van de bevindingen niet helder. In een enkel geval was de onderzoeksopzet niet geheel adequaat of werd een minder geschikte analysemethode gebruikt. De commissie stelt vast dat in deze gevallen tijdig ingrijpen van de begeleidende docent op zijn plaats was geweest.

Ten aanzien van het beoordelingsformulier gelden dezelfde opmerkingen als de opmerkingen bij de bachelorthese.

Overwegingen

Er wordt binnen de opleidingen adequaat getoetst of de studenten de leerdoelen van programmaonderdelen hebben gerealiseerd. Het is duidelijk hoe docenten tot een beoordeling komen. De commissie spreekt zich zeer positief uit over de aandacht voor de kwaliteit van de toetsing en de borging van de kwaliteit. De examencommissie heeft de afgelopen jaren duidelijke procedures opgesteld voor de kwaliteit van toetsing en beoordeling en er zijn instrumenten ontwikkeld om de kwaliteit van toetsing en beoordeling te bewaken en te bevorderen. Ook wordt er ruim aandacht besteed aan de scholing van docenten op het gebied van toetsing en beoordeling, die zich vertaalt in kwalitatief goede toetsen, constateert de commissie.

Op basis van de beoordeling van bachelor- en mastertheses stelt de commissie vast dat het niveau van zowel bachelorstudenten als masterstudenten overeenkomt met de verwachtingen die de commissie heeft van studenten van deze opleidingen. De oordelen van de commissie komen in het algemeen dan ook overeen met de door de opleidingen toegekende beoordelingen. Het niveau van de wetenschappelijke eindwerken bevestigt de commissie in haar opvatting dat de toetsing en beoordeling van wetenschappelijke vorming in de bachelor- en masteropleiding adequaat is. De commissie had wel enkele opmerkingen over theses die vooral te maken lijken te hebben met niet tijdig bijsturen door de begeleiders.

De commissie heeft door de wijze van invullen van de beoordelingsformulieren geen volledig zicht op hoe het eindoordeel van theses tot stand is gekomen. De opleidingen ontwikkelen een nieuw beoordelingsformulier dat in aanzet voldoet aan de hieraan te stellen eisen, stelt de commissie vast.

De kwaliteit en de borging van de toetsing en beoordeling verdienen in de ogen van de commissie het oordeel goed. Het niveau van de eindwerken beoordeelt de commissie als voldoende, waarbij de commissie opmerkingen heeft over de transparantie van de gehanteerde beoordelingsformulieren. Deze bevindingen zijn voor de commissie aanleiding om standaard 3 als geheel met een voldoende te beoordelen.

Conclusie

Bacheloropleiding Psychologie: de commissie beoordeelt Standaard 3 als voldoende.

Masteropleiding Psychologie: de commissie beoordeelt Standaard 3 als voldoende.

Algemeen eindoordeel

De commissie heeft de drie standaarden voor beide opleidingen beoordeeld als **voldoende**.

Standaard 1

De commissie komt tot de conclusie dat de voorgeschreven inhoudelijke componenten uit het domeinspecifiek referentiekader zichtbaar terug komen in de eindtermen van de bachelor- en masteropleiding en daarmee voldoen aan de eisen die daaraan gesteld worden. De opleidingen maakt volgens de commissie een helder beredeneerde keuze voor een verdeling van de eindtermen in een aantal categorieën.

Standaard 2

De commissie komt tot de conclusie dat de geformuleerde eindkwalificaties vertaald worden binnen de opleidingen, waarbij voldoende aandacht is voor onderwijs gericht op wetenschappelijke en academische vorming. De bacheloropleiding is voldoende logisch opgebouwd. De studielast en rendementen van de drie opleidingen zijn aan de magere kant. De opleiding neemt maatregelen om dit te verbeteren. Het onderwijs wordt verzorgd door betrokken en deskundig onderwijspersoneel, waarbij het persoonlijke contact met studenten in positieve zin opvalt. Er zijn goede voorzieningen voor zowel de bachelor- als de masterstudenten. Er is voldoende aandacht voor de kwaliteit van de drie opleidingen.

Standaard 3

Het toetsysteem van de bachelor- en masteropleidingen voldoet en er is een adequaat afgestemde mix van toetsvormen. De commissie spreekt zich bijzonder positief uit over de borging van de kwaliteit van de toetsen en eindwerken. Afgestudeerden van de opleidingen bereiken de geformuleerde eindkwalificaties.

Conclusie

De commissie beoordeelt de *bacheloropleiding Psychologie* als **voldoende**.

De commissie beoordeelt de *masteropleiding Psychology* als **voldoende**.

Bijlagen

Bijlage 1: Curricula Vitae van de leden van de visitatiecommissie

Prof. dr. E. (Eddy) Van Avermaet (1946) studeerde af in de psychologie in 1970 aan de Katholieke Universiteit Leuven. In 1975 promoveerde hij aan de Universiteit van Californië in Santa Barbara. Vanaf 1974 is hij werkzaam aan de Katholieke Universiteit Leuven, waar hij in 1982 hoogleraar werd. Hij is directeur van het Leuven Center for Cultural and Social Psychology. Hij was hoofdredacteur van het *European Journal of Social Psychology* en medeorganisator van meerdere internationale conferenties. Ook ontving hij acht onderzoekssubsidies. Zijn onderzoek richt zich op interpersoonlijke perceptie (sociale cognitie) en op coöperatie en competitie tussen individuen en groepen. Zijn bestuurlijke activiteiten omvatten onder meer het voorzitterschap van de Onderwijsraad KU Leuven, voorzitter van het departement Psychologie van de faculteit en academisch coördinator kwaliteitszorg van de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR). Daarnaast was hij adviseur van de Vlaamse minister van Onderwijs over de overgang naar de bachelor-masterstructuur en de introductie van het accreditatiestelsel in Vlaanderen.

A.W.F. (Diana) Coppens BSc (1989) behaalde haar bachelor Psychologie aan de Universiteit Leiden. Vervolgens is zij daar de research master *Psychology* begonnen met als track Sociale en Organisationspsychologie. Extracurriculaire activiteiten waar Diana zich mee bezig heeft gehouden zijn onder andere een bestuursjaar bij de Studievereniging der Psychologie Labyrint, waar zij onder meer lezingen, workshops, congressen en een bezoek aan een buitenlandse universiteit georganiseerd heeft. Tevens is zij een jaar student-lid van het opleidingsbestuur Psychologie geweest en heeft zij een KNAW assistentschap gedaan. Het afgelopen jaar heeft zij deelgenomen aan het 'Leiden Leadership Programme', een universitair honoursprogramma voor masterstudenten van de Universiteit Leiden.

Prof. dr. W. (Walter) Everaerd (1937) is emeritus hoogleraar Algemene Klinische Psychologie aan de Universiteit van Amsterdam. In Utrecht studeerde hij van 1959 tot februari 1964 Klinische en Experimentele Psychologie. Daarna volgde hij opleidingen in de psychotherapie. Hij was betrokken bij de introductie van de gedragstherapie in Nederland. Hij promoveerde in 1970 op een gedragstherapeutisch onderwerp, namelijk operante conditionering met psychiatrische patiënten. In 1985 vertrok hij naar Amsterdam. Zijn onderzoek ligt op het gebied van de experimentele klinische psychologie. Aanvankelijk was dat de gedragstherapie, daarna de seksuologie en het emotionele geheugen. Zijn onderzoek werd gesteund door ZWO en later door NWO, daarnaast door het Astmafonds, de Kankerbestrijding en andere fondsen. Na zijn emeritaat continueerde hij zijn onderzoek en nam nieuw werk aan als adviseur bij Emotional Brain bv te Almere en bij de Landelijke Expertisegroep Bijzondere Zedenzaken. Hij was zowel binnen als buiten de universiteit bestuurlijk actief.

A.L. (Abigaël) Herschberg BSc (1985) is studente Klinische Psychologie aan de Universiteit van Amsterdam (UvA). Zij was lid van de Evaluatie Commissie aan de UvA (2008-2010), zat tweeënhalf jaar in de opleidingscommissie waarvan twee jaar als voorzitter (2009-2011), is vanaf het begin van haar studie betrokken als studentvoorzitter, zette de Klinische Fractie op (2010-2011) en volgde het Honours Programma dat zij met succes afrondde (2008-2011). Op dit moment is zij vierdejaars studente Klinische Psychologie waarvoor zij fulltime stage loopt in de verslavingszorg. Tevens is zij lid van de College van Beroep voor de Examens van de UvA (COBEX), studentlid van de Sectie Verslavingspsychologie van het Nederlands Instituut van Psychologen (NIP) en werkt zij sinds vier jaar als intakecoördinator bij Voedselbank Bos en Lommer en Voedselbank de Baarsjes te Amsterdam.

Prof. dr. G. (Gellof) Kanselaar (1942) studeerde psychologische functieleer te Utrecht van 1966 tot 1972. Hij promoveerde in 1983 op het proefschrift 'Cognitieve complexiteit'. Van 1988 tot 2006 was hij hoogleraar aan de Universiteit Utrecht met de leeropdracht Onderwijskunde, i.h.b. de onderwijspsychologie en ICT in het onderwijs. Van 2006 tot 2009 was hij honorair hoogleraar en sinds 2009 emeritus hoogleraar. Hij was tot zijn pensionering directeur van het onderzoeksinstituut ICO-ISOR en voorzitter van de opleiding onderwijskunde in Utrecht. Kanselaar was medeoprichter van de researchmaster Educational Sciences in Utrecht. Hij gaf leiding aan verschillende door NWO gefinancierde onderzoeksprojecten, o.a. op het terrein van samenwerkend leren met ICT (Computer Supported Collaborative Learning, CSCL), probleem oplossen, computertoepassingen in het onderwijs bij wiskunde, natuurkunde en talen. Hij begeleidde als promotor 16 promovendi en participeerde sinds 2000 in meer dan 50 wetenschappelijke publicaties. Hij heeft verschillende bestuursfuncties vervuld in nationale en internationale wetenschappelijke organisaties. Zo was hij onder andere lid van het College van Bestuur van de SVO, voorzitter van de Landelijke Vereniging van Onderwijsresearch en lid van het landelijk management team onderzoekschool ICO.

L.C. (Lauren) Koetzier (1990) volgt momenteel de bacheloropleiding Psychologie aan de Vrije Universiteit te Amsterdam. Zij is tweedejaars studente en zal met ingang van het nieuwe semester de minor Klinische Psychologie volgen. Sinds het begin van haar studie is zij werkzaam geweest als jaarvertegenwoordiger bij de facultaire studentenraad. Tevens is zij bij de faculteit betrokken als studentvoorlichter. In het semester 2010-2011 heeft zij de functie van studenttoehoorder vervuld binnen het facultair bestuur.

Prof. dr. M. W. (Maurits) van der Molen (1950) studeerde Klinische Psychologie (specialisatie: Klinische Neuropsychologie) en Psychologische Functieleer (specialisatie: Psychofysiologie) aan de Vrije Universiteit Amsterdam. In 1981 promoveerde hij aldaar op een psychofysiologisch onderwerp (promotor: prof. dr J.F. Orlebeke). In datzelfde jaar werd hij medewerker aan de toenmalige vakgroep Ontwikkelingspsychologie van de subfaculteit Psychologie aan de Universiteit van Amsterdam. In 1990 werd hij aan dezelfde universiteit benoemd tot hoogleraar Ontwikkelingspsychologie, i.h.b. in de psychobiologische en differentieel-psychologische aspecten. Hij was gasthoogleraar aan verschillende buitenlandse universiteiten (o.a. Vrije Universiteit Brussel, Sapienza Università di Roma, Université de Montréal). Hij heeft jarenlang leiding gegeven aan de programmagroep Ontwikkelingspsychologie (UvA), en was 'founding director' van het Cognitive Science Center Amsterdam (CSCA). Hij was directeur van de landelijke onderzoekschool Experimentele Psychologie (EPOS) en voorzitter en medeoprichter van de Vereniging Nederlandse Ontwikkelingspsychologie (VNOP). Hij is president geweest van de Federation of European Societies for Psychophysiology (FEPS) en founding-president van de European Society for Cognitive and Affective Neuroscience (ESCAN). Hij is lange tijd managing editor geweest van het tijdschrift *Acta Psychologica*. Zijn onderzoeksgroep heeft aan de basis gestaan van biologische ontwikkelingspsychologie in Nederland en is zonder ophouden ondersteund door NWO.

E.A. (Elke) Schoneveld BSc (1989) volgde de bacheloropleiding Psychologie, richting Persoon, in Nijmegen van 2007 tot 2011 en behaalde haar diploma cum laude. Daarna is zij begonnen aan de tweejarige research master Behavioural Science, tevens aan de Radboud Universiteit, die zij in 2013 zal afronden. Haar ambitie is om na de research master te promoveren op een onderwerp op het gebied van de ontwikkelingspsychologie. Tijdens haar bachelorstudie was zij werkzaam als student-assistent en heeft ze vijf maanden aan de

Universiteit van Glasgow (Glasgow University) gestudeerd. Tijdens haar research master heeft ze een beurs ontvangen van de KNAW in het kader van het Programma Akademie-Assistenten om zelfstandig een onderzoek uit te voeren.

Prof. dr. J.M. (Maarten) van Son (1946) studeerde Klinische Psychologie aan de UU en promoveerde (1978) daar op gedragstherapie bij sociale vaardigheidsproblemen, in dienst van ZWO. Hij volgde gelijktijdig scholing in psychotherapie en schoolde zich verder in de klinisch psychologische praktijk. In de loop van de tijd behaalde hij zijn beroepskwalificaties onder meer leidend tot de registraties Gz-psycholoog/klinisch psycholoog en psychotherapeut. Hij was UD en UHD op het gebied van de klinische psychologie en was als hoogleraar Klinische Psychologie verbonden aan de Universiteit Utrecht (1991-2011). Hij was actief in onderzoek op het terrein van de klinische psychologie onder meer bij depressie, eetstoornissen, postpartumproblematiek, psychische gevolgen van traumata en psychische problematiek bij brandwonden en begeleidde daarbij zijn promovendi. Hij was actief in vele functies met betrekking tot onderzoek en onderwijs, patiëntenzorg en organisatie/bestuur, waaronder vakgroepvoorzitter, departementsbestuurder, faculteitsbestuurder en voorzitter/directeur van het onderwijsinstituut psychologie. Verder was hij opbouwer en hoofdopleider voor de postmasteropleidingen tot Gz-psycholoog en tot specialist klinisch psycholoog. Hij was verder actief in buitenuniversitaire (beroeps)organisaties, onder andere als voorzitter van de Vereniging voor Cognitieve- en Gedragstherapie (VGCT). In 2011 ging hij met emeritaat, en bleef actief als lid van het tuchtcollege van het NIP en het Centraal Tuchtcollege voor de Gezondheidszorg, als voorzitter van klachtcommissies van zorginstellingen, vicevoorzitter Zorggroep voor Verloskunde en docent Beroepsethiek.

Dr. R. (Riël) Vermunt (1941) is afgestudeerd aan de Universiteit van Amsterdam en heeft daarna diverse jaren gewerkt als wetenschappelijk medewerker Sociale Psychologie aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Vermunt is in 1981 in Leiden gepromoveerd op onderzoek naar sociale vergelijking. Hij heeft zich in Leiden verdiept in het verschijnsel rechtvaardigheid. Hij heeft in dat kader diverse cursussen gegeven en studenten begeleid in onderzoeksprojecten, stages en scripties, en gaf colleges sociale psychologie. Hij was acht jaar onderwijsdirecteur van de *graduate school* voor de sociale psychologie in Nederland: het Kurt Lewin Instituut en bestuurslid van de Nederlandse Associatie van Sociaal-psychologisch Onderzoekers. Bovendien heeft hij diverse bestuursfuncties vervuld op sectie-, subfaculteits- en faculteitsniveau. Hij was acht jaar voorzitter van de sectie Sociale Psychologie van de Leidse Universiteit. Hij is medeoprichter en redacteur van het tijdschrift *Gedrag en Organisatie*, is medeoprichter en bestuurslid van de International Society for Social Justice Research geweest en heeft diverse 'rechtvaardigheids'-congressen georganiseerd. Ook was hij co-editor van de serie *Critical Issues in Social Justice*, uitgegeven door Plenum Press, New York. Hij was verbonden aan de University of Skövde in Zweden gedurende een periode van vijf jaar. Hij is auteur en medeauteur (redacteur) van vele artikelen, hoofdstukken en boeken op het gebied van rechtvaardige verdelingen, verschenen in internationale media. Momenteel heeft hij een 'nul-aanstelling' aan de Universiteit Leiden.

S. (Sanne) van Wetten BSc (1986) volgde van 1998 tot 2004 voorbereidend wetenschappelijk onderwijs aan het Sint-Janscollege te Hoensbroek. Van 2005 tot 2009 studeerde zij Pedagogiek in Sittard. In 2009 was zij werkzaam als pedagogisch medewerker voor Xonar jeugdhulpverlening, waar zij werkte in een 24-uurs voorziening voor jongeren met een autisme spectrum stoornis. Van 2009 tot 2012 studeerde zij Psychologie aan de Universiteit Maastricht. Aldaar was zij actief als lid van de studentenraad en opleidingscommissie. Daarnaast was zij werkzaam als freelance pedagogisch begeleidster.

Dr. G. (Gezinus) Wolters (1943) studeerde Psychologische Functieleer te Groningen van 1964 tot 1971. In 1971 werd hij aangesteld als wetenschappelijk medewerker bij de subfaculteit psychologie van de Universiteit Leiden. Hij promoveerde in 1983 op het proefschrift *Episodic memory*. Sinds 1988 was hij UHD bij de sectie Cognitieve Psychologie in Leiden. Sinds 2003 maakt hij deel uit van de Landelijke Expertisegroep Bijzondere Zedenzaken. Na zijn pensionering in 2008 is hij parttime aangesteld als coördinator voor de facultaire laboratoria. Daarnaast treedt hij regelmatig op als getuige-deskundige in rechtszaken. Naast het geven van onderwijs en doen onderzoek, vervulde hij binnen en buiten de faculteit een groot aantal bestuurlijke taken. Hij was onder andere lid van het faculteitsbestuur en van het bestuur van NWO-MaGW en was lid en voorzitter van diverse NWO subsidiecommissies. Verder was hij nauw betrokken bij de oprichting van de onderzoeksschool EPOS en gaf hij leiding aan enkele door NWO gefinancierde onderzoeksprojecten. Daarnaast was hij lange tijd lid van de redactie van *Acta Psychologica*. Hij heeft een groot aantal nationale en internationale wetenschappelijk publicaties op zijn naam op het gebied van het menselijk geheugen. Deze hebben zowel betrekking op theorievorming (gebaseerd op experimenten en simulaties met neurale netwerkmodellen), als op praktische toepassingen (zoals de betrouwbaarheid van herinneren door ooggetuigen).

Bijlage 2: Domeinspecifiek referentiekader

Domeinspecifiek referentiekader voor de onderwijsvisitatie/accreditatie van de bachelor- en Masteropleidingen psychologie in Nederland

Kamer psychologie, november 2010

1. Inleiding: relatie tot de onderwijsvisitatie 2011/2012

Voorafgaand aan de visitatie van de psychologieopleidingen in Nederland heeft de Kamer Psychologie, het disciplineoverlegorgaan van de VSNU, de criteria vastgelegd waaraan naar haar oordeel de academische bachelor- en Masteropleiding moeten voldoen. Zij heeft daarbij aansluiting gezocht bij de uitgangspunten van de vier vorige visitatiecommissies, die respectievelijk in 1988, 1994, 2000 en 2006 de opleidingen hebben beoordeeld. De criteria sluiten tevens aan op het NIP-rapport 'De kwaliteit van de psychologiebeoefening' (NIP, 1995). Daarnaast hebben we ons bij het opstellen van de criteria rekenschap gegeven van de EuroPsy criteria (EFPA, 2005). Hierbij dient aangetekend te worden dat deze laatste uitgaan van een driejarige bachelor- en een tweejarige Masteropleiding. In Nederland is gepoogd in navolging van andere Europese landen ook accreditatie te verkrijgen voor het verzorgen van een tweejarige Masteropleiding voor (deelgebieden van de) psychologie. Diverse aanvragen zijn weliswaar goed beoordeeld door de NVAO maar niet doelmatig bevonden door het ministerie van Onderwijs. Het ministerie beroept zich o.a. op het argument dat de opleidingen in het verleden vierjarig waren en van voldoende niveau en meent daarnaast dat er geen bezwaar is tegen het opnemen van specialistische onderdelen in de bachelorfase.

Bij de Bacheloropleiding psychologie gaat het om een disciplinegeoriënteerde bachelor waarbij in de meeste gevallen sprake zal zijn van doorstroom naar een Masteropleiding in dezelfde (deel)discipline (zie de nota 'Naar een open hoger onderwijs' van het ministerie van Onderwijs, november 2000). Voor de zelfstandige beroepsuitoefening als psycholoog zal de driejarige Bacheloropleiding in de psychologie geen civiel effect hebben, omdat het competentieniveau na drie jaar hiervoor te beperkt is (zie Onderwijsvisitatie Psychologie, VSNU, 2001, p. 39). De nadruk in de Bacheloropleiding psychologie ligt op disciplinaire academische vorming en globale kennisverwerving. De Bacheloropleiding psychologie biedt daarmee een uitstekende basis om door te kunnen stromen naar een Masteropleiding psychologie of naar een andere (gerelateerde) Masteropleiding. In nauwe aansluiting op de Bacheloropleiding psychologie is de Masteropleiding psychologie echter een noodzakelijke voorwaarde voor de zelfstandige beroepsuitoefening als psycholoog.

De invoering van de bachelor-masterstructuur heeft geleid tot een aantal nieuwe voorwaarden en uitgangspunten. Het gaat immers om twee afzonderlijke, eigenstandige opleidingen met ieder een eigen set doelstellingen en eindkwalificaties. Daarbij wordt enerzijds verwacht dat de bachelor een behoorlijke keuzevrijheid kent (bijvoorbeeld in de vorm van een minor) en dat na de bachelor opnieuw kan worden nagedacht over de keuze van een master, eventueel in een andere richting of aan een andere universiteit. Anderzijds blijkt uit de argumentatie van het ministerie ten aanzien van de (on)doelmatigheid van een tweejarige Masteropleiding psychologie, dat bachelor en master juist in hun samenhang moeten worden gezien. De gewenste specialisatie en de voorbereiding op postacademisch onderwijs vindt immers plaats in bachelor én master tezamen. Daarmee verschaft de ministerie de psychologieopleidingen een paradoxale opdracht, die heeft geresulteerd in een behoorlijke diversiteit tussen de Nederlandse psychologieopleidingen, waarbij vooral de omvang van de specialisatiefase en de omvang van de vrije keuzeruimte tussen opleidingen verschilt in de bachelorfase. Dit zal er

toe leiden dat wanneer bachelorprogramma's met andere bachelorprogramma's worden vergeleken er aanzienlijke inhoudelijke verschillen worden gevonden. Dit geldt ook bij een onderlinge vergelijking van masterprogramma's. Wanneer echter de bachelor- en Masteropleiding als één geheel worden bekeken, zijn de Nederlandse opleidingen onderling goed vergelijkbaar. Ook is duidelijk dat er inhoudelijk weliswaar verschillen bestaan, maar dat over het te bereiken eindniveau grote eensgezindheid heerst. Verschillen in profilering zullen zowel tussen opleidingen als binnen opleidingen (bijvoorbeeld tussen verschillende mastervarianten) altijd aanwezig zijn. Van belang is daarom vooral ook het academisch niveau van de eindkwalificaties van de verschillende bachelor- en Masteropleidingen.

In verband hiermee heeft de Kamer Psychologie zich op het standpunt gesteld dat bij het formuleren van de criteria de bachelor- en Masteropleiding een organisch op elkaar aansluitend geheel vormen. Daarbij respecteert en accepteert zij verschillen die er in de afgelopen periode tussen de verschillende opleidingen psychologie zijn ontstaan ten aanzien van de omvang van de specialisatiefase en de omvang van de vrije keuzeruimte. Wel is de Kamer Psychologie van mening dat de Bacheloropleiding psychologie - mede gezien de internationale eisen - overwegend uit psychologievakken en steunvakken moet bestaan.

2. Doelstelling en aard van de academische psychologieopleiding

Het uitgangspunt bij het opstellen van de criteria is dat de psychologie een zelfstandige opleiding is met eigen doelstellingen. Die doelstellingen zijn enerzijds ontleend aan het specifiek eigen disciplinaire karakter van de psychologie als wetenschap en anderzijds aan het veld van toepassingen waarop de opleiding voorbereidt. Mede bepalend voor de identiteit van de psychologieopleiding is de internationale herkenbaarheid en erkenning ervan.

In algemene zin richt de psychologie zich op de wetenschappelijke bestudering van gedrag en beleving van mensen (of dieren) in hun verhouding tot zichzelf en tot hun fysieke en sociale omgeving. De psychologie is een biopsychosociale wetenschap. Observatie en analyse van intrapersoonlijke en interpersoonlijke processen dienen in samenhang te geschieden met enerzijds kennis over de biologische fundering van het gedrag en anderzijds over de sociale en fysieke context waarbinnen deze plaatsvinden. Dit geldt voor alle subdisciplines van de psychologie.

De aard van de psychologie brengt mee dat in deze discipline uiteenlopende analysemodellen worden gehanteerd voor de beschrijving en verklaring van bijvoorbeeld processen van neurofysiologische, intrapsychische, interindividuele, institutionele of culturele aard. Een belangrijke taak van de psychologie is dan ook verbanden te leggen tussen de verschillende verklaringsmodellen.

Er worden diverse methoden toegepast in de verschillende gebieden van de psychologie zoals de experimentele en de quasi-experimentele methode alsmede klinische observatie, neuro-imaging, fysiologische metingen en survey. Kennis van verschillende veel gebruikte methoden wordt van groot belang geacht voor de academisch geschoolde psycholoog.

De psychologieopleiding bereidt de studenten voor op de psychologische onderzoeks- en beroepspraktijk. Een specifiek kenmerk hiervan is dat psychologen, net zoals medici, beslissingen nemen die het (geestelijk) welzijn van individuele personen in belangrijke mate kunnen bepalen. Kennis over de ethiek van onderzoek en bij professioneel handelen is daarom onontbeerlijk.

3. Gevolgen voor de inhoud van de opleiding

Voorgaande uitgangspunten leiden ertoe dat de psychologieopleiding, naar het oordeel van de Kamer Psychologie, inhoudelijk tenminste de volgende componenten dient te omvatten. Daarbij dient te worden opgemerkt dat de genoemde componenten niet per se als afzonderlijke cursus in het curriculum moeten zijn terug te vinden. De componenten kunnen ook als onderdeel van (meerdere) andere cursussen in het curriculum worden aangeboden.

In de Bachelorfase:

- a. inleidingen in de belangrijkste deelgebieden van de psychologie, met name de biologische psychologie, de cognitieve psychologie, de ontwikkelingspsychologie, de sociale psychologie, de differentiële psychologie en psychopathologie.
- b. de steungebieden: geschiedenis van de psychologie, wetenschapsfilosofie, ethiek, methodenleer en data-analyse en statistiek;
- c. onderwijs en oefening in de methoden van de psychologische wetenschap en het psychologische onderzoek (doorlopen van de empirische cyclus) en van de beroepspraktijk; de mogelijkheid om (indien relevant en gewenst) een stevige basis te leggen om in de masterfase te kunnen voldoen aan de eisen voor de Basisaantekening Psychodiagnostiek van het NIP en de toegangskwalificatie tot de postacademische opleiding tot gezondheidszorgpsycholoog, psychotherapeut of schoolpsycholoog;
- d. naast globale kennis van de belangrijkste fundamentele deelgebieden ook globale kennis van de belangrijkste toepassingsgebieden die in de betreffende opleiding worden aangeboden;
- e. een bachelorthese, hetzij een verslag van een literatuuronderzoek, hetzij een verslag van een (klein) empirisch onderzoek.

In de Masterfase:

- a. inhoudelijke, specialistische kennis, afhankelijk van de mastervariant;
- b. gesuperviseerde praktijk- en/of onderzoeksstage;
- c. (indien relevant en gewenst, mede afhankelijk van de mastervariant) verdere oefening in vaardigheden voor de beroepspraktijk, zodanig dat daarmee voldaan wordt aan de eisen voor de Basisaantekening Psychodiagnostiek van het NIP en de toegangskwalificatie tot de postacademische opleiding tot gezondheidszorgpsycholoog, psychotherapeut of schoolpsycholoog;
- d. een masterthese: opzet, uitvoering en rapportage van een empirisch en/of analytisch onderzoek waarbij sprake is van een hoge mate van zelfstandigheid.

4. Bestuurlijke en organisatorische randvoorwaarden

De Kamer Psychologie neemt als uitgangspunt dat het eigen karakter van de psychologieopleiding een zodanige bestuurlijke en organisatorische inbedding vereist dat de beslissingsbevoegdheid over het programma bij psychologen berust, met inbegrip van de examencommissie. Ten slotte acht de Kamer geregeld landelijk overleg over kwalificaties voor beroepsuitoefening en beroepsethiek tussen de psychologieopleidingen en met de beroepsvereniging van groot belang.

Bijlage 3: Beoogde eindkwalificaties

Eindtermen van de bacheloropleiding Psychologie

De afgestudeerden van de bacheloropleiding Psychologie aan de Universiteit Twente (UT) zijn in staat...

1. (Wetenschappelijke) onderzoekscompetenties

...op basisniveau (startniveau master, beginnend beroepsbeoefenaar) (toegepast) psychologisch wetenschappelijk onderzoek op te zetten en uit te voeren en hierover schriftelijk en mondelinge verantwoording af te leggen, waarbij zij:

- 1.1 de voor psychologisch (kwantitatief en kwalitatief) onderzoek gangbare methoden en technieken toe kunnen passen (waarvoor statistische kennis een belangrijke basis vormt);
- 1.2 bij het schriftelijk en mondeling rapporteren de geldende wetenschappelijke normen kennen en toepassen;
- 1.3 het begrippenkader, de theorieën en modellen en werkwijzen uit de basisdisciplines en toepassingsgebieden op adequate wijze gebruiken;
- 1.4 literatuur uit het eigen en aanpalende domein weten te lokaliseren, en op wetenschappelijke, kritische wijze weten te bestuderen, te interpreteren, beoordelen en te gebruiken ten bate van onderzoek;
- 1.5 bij het verzamelen en interpreteren van gegevens een oordeel vormen en verwoorden dat mede gebaseerd is op het afwegen van relevante sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke en ethische aspecten.

2. Ontwerpcompetenties

...op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar op basis van een systematische ontwerpaanpak (regulatieve cyclus) een psychologisch probleem te analyseren, te diagnosticeren en een passende interventie te genereren, te implementeren en te evalueren, waarbij zij:

- 2.1 behoeften, wensen en eisen van opdrachtgevers (dienstverleners, beleidsmakers) of cliënten kunnen vertalen in een concrete probleemstelling;
- 2.2 zelfstandig zowel als in een (multidisciplinair) team op professionele wijze (projectmatig) aan een opdracht kunnen werken;
- 2.3 schriftelijk en mondeling het ontwerpproces en de resultaten kunnen verantwoorden richting opdrachtgever en betrokkenen en de oplossing in de vorm van een advies richting opdrachtgever kunnen overbrengen;
- 2.4 mondeling en schriftelijk de omgeving of doelgroep kunnen informeren over de aard van een oplossing (interventie) en betrokkenen kunnen mobiliseren tot medewerking;
- 2.5 als ontwerper van oplossingen rekening te houden met de gevoelens en opvattingen van diegenen die betrokken zijn bij het ontwerpproces of afhankelijk zijn van het ontwerp;
- 2.6 testen en gesprekstechnieken weten toe te passen in het kader van psychologische diagnostiek en toepassing van interventiemethoden;

3. Vakinhoudelijke kennis

Hiervoor beschikt de afgestudeerde over...

3.1 aantoonbare kennis van het begrippenkader en van de belangrijkste en meest recente actuele theorieën, modellen en werkwijzen uit de basisdisciplines:

- Functieer (Experimentele Psychologie)
- Sociale Psychologie
- Ontwikkelingspsychologie

- Persoonlijheidsleer
 - Bio- en Neuropsychologie
 - Testtheorie
- 3.2 aantoonbare kennis van het begrippenkader en van de belangrijkste en meest recente theorieën, modellen en werkwijzen uit een vijftal specialisatiegebieden van de opleiding:
- Conflict, Risico en Veiligheid
 - Geestelijke Gezondheidsbevordering
 - Gezondheidspsychologie
 - Human Factors en Mediapsychologie
 - Instructie, Leren en Ontwikkeling
- 3.3 kennis over de wijze waarop deze kennis toegepast is en kan worden;
- 3.4 inzicht in de aard van psychologische (wetenschappelijke) kennis en de wijze waarop deze tot stand is gekomen.

4. Algemene, academische en professionele vaardigheden

Om als beginnend onderzoeker/professional te kunnen functioneren ...

- 4.1 beschikt de student over ontwikkelingsvaardigheden (studievaardigheden, reflectieve vaardigheden, feedback geven en ontvangen, alsmede zelfstandig, doelgericht en planmatig werken) en de houding die noodzakelijk is om het eigen leer- en werkproces zelfstandig vorm te geven, uit te voeren, te beoordelen en bij te sturen;
- 4.2 beschikt de student over informatievaardigheden; hij/zij weet betrouwbare informatiebronnen te vinden om zich verder te ontwikkelen binnen zijn/haar eigen vakgebied;
- 4.3 beschikt de student over de sociale vaardigheden die hem/haar in staat stellen samen te werken in teams en goed om te gaan met opdrachtgevers en cliënten en collega's;
- 4.4 is de student in staat projectmatig te werken en werkzaamheden te organiseren;
- 4.5 beschikt de student over een academisch denk- en redeneervermogen; dit is het vermogen om kritisch, consistent, rationeel, logisch en creatief te denken, te kunnen abstraheren en vanuit abstracties te kunnen denken, verbanden te leggen en te reflecteren;
- 4.6 beschikt de student over argumentatievaardigheden;
- 4.7 kent de student de ethische normen, zoals die zijn vastgelegd in de beroepsethiek voor psychologen, en heeft leren werken met in achtneming van die normen.

De UT student heeft een bredere blik op de wetenschap ontwikkeld en/of werkervaring opgedaan en/of zijn/haar sociale en maatschappelijke horizon verbreed door:

- a. ervaring op te doen met de kennis, methoden en technieken, vocabulaire en cultuur van een andere discipline (via een minor) en/of
- b. een praktijk- of onderzoeksstage binnen het werkveld van de psycholoog te volgen en/of
- c. een internationale minor te volgen, inclusief een opdracht in het buitenland en/of
- d. een studieverblijf elders (binnen- of buitenland).

Eindtermen van de masteropleiding Psychology

De masteropleiding bouwt voort op de eindkwalificaties van de bachelor Psychologie. De opleiding beoogt de studenten voldoende bagage te geven voor zelfstandige beroepsuitoefening en voor een vervolgopleiding tot wetenschappelijk onderzoeker. Specifiek voor de masterspecialisatie Geestelijke Gezondheidsbevordering wordt beoogd dat de afgestudeerde de Basisaantekening Psychodiagnostiek behaalt en in aanmerking komt voor instroom in de postacademische opleiding tot Gezondheidszorgpsycholoog.

1. De afgestudeerde beschikt over disciplinaire en specialistische bagage op een gevorderd niveau

De afgestudeerden van de masteropleiding Psychology aan de Universiteit Twente beschikken over:

- 1.1 specialistische en verdiepende kennis van (actuele) theorieën, onderzoeksmethoden, technologieën en instrumentarium op het gebied van de gekozen specialisatie; en zijn in staat
- 1.2 de kennis en inzichten vanuit een kritische en analyserende invalshoek te beoordelen;
- 1.3 de theorieën, onderzoeksmethoden, technologieën en instrumenten toe te passen voor vraagstukken in het gekozen specialisatiegebied.
- 1.4 De afgestudeerde heeft (mede hierdoor) een beeld van het werk- en beroepenveld van de gekozen specialisatie.

Specifiek geldend voor de masterspecialisatie Geestelijke Gezondheidsbevordering:

- 1.5 de afgestudeerde beheerst basis beroepsvaardigheden op het gebied van diagnostiek en behandeling van psychische stoornissen en is aantoonbaar in staat deze vaardigheden toe te passen in praktijksituaties.

2. De afgestudeerde beschikt over onderzoek/ontwerpcompetenties op gevorderd niveau

De afgestudeerden van de masteropleiding Psychologie aan de Universiteit Twente zijn in staat opgedane (specialistische) kennis, inzicht en vaardigheden, onderzoeks- en ontwerpcompetenties, adequaat in te zetten om in grote mate van zelfstandigheid een complexe onderzoeks- of ontwerpopdracht binnen het kader van hun specialisatiegebied uit te voeren waarbij geldt dat zij:

- 2.1 psychologische problemen zodanig kunnen analyseren dat zij een onderzoekbare vraagstelling of werkbare probleemstelling kunnen formuleren;
- 2.2 voor psychologische problemen interventies of instrumenten kunnen ontwerpen en/of evalueren, gebruik makend van een systematische aanpak;
- 2.3 gegevens kunnen verzamelen en analyseren gebruikmakend van (een verantwoorde keuze uit), de voor de gekozen specialisatie, gangbare wetenschappelijke methoden en instrumenten. Voor de masterspecialisatie Geestelijke Gezondheidsbevordering geldt hierbij dat er veelal sprake is van secundaire analyse van reeds verzamelde gegevens;
- 2.4 de onderzoeksresultaten kritisch kunnen beoordelen en interpreteren, ook indien er sprake is van onvolledige en beperkte informatie, daarbij, waar relevant, rekening houdend met sociaal-maatschappelijke context en ethische aspecten;
- 2.5 nieuwe kennis en ideeën ontwikkelen om bij te dragen aan theorievorming, modelvorming en/of instrumentvorming;
- 2.6 de resultaten van onderzoek, alsmede de kennis, overwegingen, methoden en onderzoekstechnische aspecten die hieraan ten grondslag liggen, op heldere en eenduidige wijze (schriftelijk en mondeling) kunnen presenteren en bediscussiëren voor een doelgroep bestaande uit specialisten en niet-specialisten, daarbij rekening houdend met de geldende wetenschappelijke normen.

3. De afgestudeerde beschikt over academische vaardigheden en een professionele leer- en werkhouding

De voor de bachelor geldende algemene academische vaardigheden en aspecten van professioneel gedrag, gelden evenzeer en veelal op een gevorderd niveau voor de master. In het bijzondere geldt als accent voor de masterafgestudeerden dat de afgestudeerden in staat zijn:

3.1 het eigen leer- en werkproces te managen en te reflecteren op, initiatieven te nemen in en verantwoordelijkheid te dragen voor het eigen leer- en werkproces.

Bijlage 4: Overzicht van de programma's

Bacheloropleiding Psychologie

Het eerste jaar

Semester 1		Semester 2	
Blok 1A	Blok 1B	Blok 2A	Blok 2B
	5EC Psychologisch ontwerpen: theorie	5EC Psychologisch ontwerpen: opdracht	
3EC Academische vaardigheden			5EC Testtheorie en inleiding psychodiagnostiek
10 proefpersoonuren			
4EC Inleiding onderzoeks- Methodologie	4EC Statistiek 1	4EC Statistiek 2	
5EC Inleiding Psychologie	5EC Bio- en neuropsychologie	5EC Sociale psychologie	5EC Ontwikkelings- psychologie
5EC Persoonlijkeleer		5EC Functieleer	
15 EC	15 EC	16 EC	14 EC

Het tweede jaar

Semester 1		Semester 2	
Blok 1A	Blok 1B	Blok 2A	Blok 2B
10EC Onderzoeksopdracht			
5 proefpersoonuren			
4EC Dataverzameling voor Psychologie	4EC Statistiek 3	4EC Kwalitatief onderzoek voor psychologie	4EC Onderzoeksopzet en data-analyse in psychologisch onderzoek
4EC Inleiding risico- en conflictpsychologie	4EC Onderwijspsychologie	4EC Inleiding gezondheidspsychologie	5EC Verdiepingsvak 1*
4EC Human factors en mediapsychologie	4EC Inleiding klinische psychologie		5EC Verdiepingsvak 2*
		4EC Psychologische vaardigheden	
15 EC	15 EC	14 EC	16 EC

* Studenten **kiezen** twee van de vijf aangeboden **verdiepingsvakken**: Narratieve psychologie, Leren bij kinderen en adolescenten, Toegepaste cognitieve psychologie, Onbewuste processen en gezondheidsgedrag. Psychologie, technologie en veiligheid

Het derde jaar

Semester 1		Semester 2	
Blok 1A	Blok 1B	Blok 2A	Blok 2B
30EC		15EC	
Keuzeruimte		Bachelorthese	
		5EC Beroepsethiek voor psychologen	
		5EC Geschiedenis van de Psychologie	5EC Filosofie van de Psychologie
15 EC	15 EC	15 EC	15 EC

Leerlijn Basiskennis

Studiefase	Vakken			
	semester 1		semester 2	
Het eerste jaar	-	Inleiding psychologie	-	Sociale psychologie
	-	Bio- en neuropsychologie	-	Functioneleer
	-	Persoonlijksleer	-	Ontwikkelingspsychologie
Het tweede jaar				
Het derde jaar			-	Filosofie van de psychologie
			-	Geschiedenis van de psychologie

Leerlijn Themagebieden

Studiefase	Vakken	
	semester 1 en 2	
Het eerste jaar		
Het tweede jaar	<i>Inleidende themavakken</i> <ul style="list-style-type: none"> - Human factors en mediapsychologie - Inleiding risico- en conflictpsychologie - Inleiding klinische psychologie - Onderwijspsychologie - Inleiding gezondheidspsychologie <i>Verdiepingsvakken (keuze uit twee v/d vijf)</i> <ul style="list-style-type: none"> - Leren bij kinderen en adolescenten (ILO) - Narratieve psychologie (GG) - Psychologie, technologie en veiligheid (CRV) - Verdieping human factors (HFM) - Onbewuste processen en gezondheidsgedrag (GP) 	

Leerlijn Onderzoeksmethodologie

Studiefase	Vakken			
	semester 1		semester 2	
Het eerste jaar	-	Inleiding onderzoeksmethodologie	-	Statistiek 2
	-	Statistiek 1		
Het tweede jaar	-	Onderzoeksopdracht	-	Vervolg Onderzoeksopdracht
	-	Dataverzameling voor psychologie	-	Kwalitatief onderzoek voor psychologie
	-	Statistiek 3	-	Onderzoeksopzet en data-analyse in psychologisch onderzoek
Het derde jaar			-	Bachelorthese
Bijzonderheden	-	Wetenschappelijke theorieën en voorbeelden van onderzoek komen aan de orde in alle basiskennis- en themavakken		
	-	Proefpersoonuren (10 uren in de B1 en 5 uren in de B2)		

Leerlijn Ontwerpmethodologie

Studiefase	Vakken	
	semester 1	semester 2
Het eerste jaar	- Psychologisch ontwerpen: theorie	- Psychologisch ontwerpen: opdracht
Het tweede jaar	- Inleidende themavakken	
Het derde jaar		- Bachelorthese
Bijzonderheden	- Bij het tweedejaarsvak Onderzoeksopdracht komt onderzoeken binnen ontwerpen aan bod	

Leerlijn Professionele en Psychologische Vaardigheden

Studiefase	Vakken	
	semester 1	semester 2
Het eerste jaar	- Academische vaardigheden	- Vervolg Academische vaardigheden - Testtheorie en Inleiding Psychodiagnostiek
Het tweede jaar		- Psychologische gespreksvoering
Het derde jaar	- Keuzeruimte	- Beroepsethiek voor psychologen - Bachelorthese
Bijzonderheden	- Vaardigheden komen verder aan bod via onderzoeks- en ontwerp opdrachten (o.a. samenwerken, presenteren, feedback geven en ontvangen)	

Masteropleiding Psychology

Onderwijsprogramma CRV 2011-2012

Semester 1 2011-2012		Semester 2 2011-2012	
Blok 1A	Blok 1B	Blok 2A	Blok 2B
Empirisch risico- en conflictonderzoek* 201000145		Empirisch risico- en conflictonderzoek* 201000145	
Risico's in een maatschappelijke context 201100016	Groepsdynamiek en -interventie 201100014	Forensische psychologie 201000143	Risico- en veiligheidsbeleving 201000144
	Leiderschap en ethiek 201100015		
Masterthese CRV		30EC	
201000153			

* Dit vak wordt tweemaal per studiejaar aangeboden. Studenten die starten met de master in september volgen het vak in het eerste semester. Studenten die starten met de master in februari volgen het vak in het tweede semester.

Onderwijsprogramma HFM 2011-2012

Semester 1 2011-2012		Semester 2 2011-2012	
Blok 1A	Blok 1B	Blok 2A	Blok 2B
Research in HFM 201100122	Human Error 192934090	Human Computer Interaction 201100126	Traffic Psychology 201100125
	Mediapsychology 192934100	Psychology of Media Entertainment 201100120	
Masterthese HFM		30EC	
201100153			

Onderwijsprogramma GG 2011-2012

Semester 1 2011-2012		Semester 2 2011-2012	
Blok 1A	Blok 1B	Blok 2A	Blok 2B
Verdieping psychopathologie 201000093 5EC	Geestelijke gezondheidsbevordering 201000090 5EC	Stage GG ² 201000154 20EC	
Counseling en gespreksvaardigheden 201000091 5EC	Cognitieve en gedragstherapie 201000094 5EC		
eMental Health 201000092 5EC	Capita Selecta Mental Health 201000146 5EC	Masterthese GG ¹ 201000155 10EC	

¹ Wanneer een student binnen de masterspecialisatie GG een stage van 20EC volgt behelst de masterthese 10EC. Wanneer een student geen stage van 20EC volgt kan de student de master afronden door middel van een 30EC masterthese GG.

² Als verplichte voorkennis voor het volgen van de stage geldt: de student heeft alle vakken van de masterspecialisatie GG gevolgd (dat wil zeggen deelgenomen aan de examenonderdelen van de vakken), en heeft het vak Counseling en gespreksvaardigheden met een voldoende afgerond.

Onderwijsprogramma GP 2011-2012

Semester 1 2011-2012		Semester 2 2011-2012	
Blok 1A	Blok 1B	Blok 2A	Blok 2B
Public Health Psychology 201000136 5EC	Psychological Interventions in Health Care* 201000140 5EC	Public Health Psychology 201000136 5EC	Psychological Interventions in Health Care 201000140 5EC
Research Methods in Health Psychology 201000141 5EC	Capita Selecta Health Psychology* 201000138 5EC	Research Methods in Health Psychology 201000141 5EC	Capita Selecta Health Psychology* 201000138 5EC
eHealth 201000137 5EC	Health Psychology in Life Span Perspective 201000139 5EC	eHealth 201000137 5EC	Entertainment Education 201000142 5EC
Masterthese GP ¹ 201000152		30EC	

¹ Als verplichte voorkennis voor het starten met de Masterthese Gezondheidspsychologie geldt: de student moet minimaal 10EC mastervakken GP hebben behaald, inclusief het vak Research Methods in Health Psychology.

Onderwijsprogramma ILO 2011-2012

Semester 1 2011-2012		Semester 2 2011-2012	
Blok 1A	Blok 1B	Blok 2A	Blok 2B
Learning with multimedia 191970350	5EC	Hersenen en leren 192914050	Leren bij volwassenen 192914070
Learning with games and simulations 191970320	5EC	Onderzoek in de learning sciences 192914060	5EC Diagnostiek en interventies in het onderwijs 201100128
Leren en instructie 192914040	5EC	30EC	
Masterthese ILO			
192914969			

Bijlage 5: Kwantitatieve gegevens over de opleidingen

Instroom-, doorstroom- en uitstroomgegevens

Bacheloropleiding Psychologie

De cijfers zijn gebaseerd op onbewerkte gegevens op persoonsniveau uit de bestanden van de centrale studentenadministraties van de universiteiten. Deze cijfers worden door DUO verzameld in het CRIHO. Vervolgens wordt op basis van het CRIHO het 1cijfer Hoger Onderwijs (1cHO) samengesteld. DUO-Z en CBS bewerken deze gegevens zodanig dat de gegevens tussen en binnen instellingen goed vergelijkbaar zijn. Aanvullend is per individuele student nagegaan of deze student na uitval bij de opleiding van start alsnog een diploma heeft gehaald bij een andere universiteit dan wel bij een instelling voor hoger beroepsonderwijs. Hierdoor kunnen opleidingen over instellingsoverstijgende informatie beschikken.

De definities voor de cijfers over instroom, rendementen en studieduur zijn in samenwerking met deskundigen van het CBS, universiteiten en VSNU vastgesteld.

De tabellen presenteren informatie over een opleiding (een CROHO code) of over een groep van opleidingen die historisch gezien bij elkaar horen, de zogenaamde 'equivalente opleidingen'.

Als de omvang van een cohort of selectie kleiner is dan 4, zijn geen percentages opgenomen over uitval, rendement en studieduur.

Cohortomvang en samenstelling bachelor

Cohort	VWO n	HBO propedeuse. n	HBO n	Buitenland n	Overig n	Totaal n
02-03	42	14	3	8	7	74
03-04	51	12	6	3	4	76
04-05	46	12	19	31	8	116
05-06	68	19	8	99	7	201
06-07	48	15	2	78	1	144
07-08	44	10	2	87	4	147
08-09	70	13	3	67	36	189
09-10	83	19	3	75	35	215

Toelichting:

De cijfers over instroom, rendementen en studieduur zijn gebaseerd op de volgende definitie van een cohort: tot een cohort worden gerekend de studenten bij wie de combinatie van inschrijving voor een opleiding aan een bepaalde instelling voor de eerste maal voorkomt = eerstejaars-opleiding-Instelling (EOI). Studenten met meerdere inschrijvingen worden niet tot het cohort gerekend en vallen dus ook buiten de berekeningen van het rendement of de studieduur.

De instroom in een bachelor wordt onderscheiden naar vooropleiding: VWO, HBO-propedeuse, WO of overig (= incl studenten met een internationale vooropleiding).

Studenten met een HBO-einddiploma als hoogste vooropleiding blijven buiten beschouwing.

Uitval bachelorstudenten (vwo instroom) na 1, 2 en 3 jaar

Cohort	Omvang Cohort <i>n</i>	Uitval Bachelor studenten			Selectiviteit eerste jaar %
		Na 1 jaar cum. %	Na 2 jaar cum. %	Na 3 jaar Cum. %	
02-03	42	14	19	17	86
03-04	51	16	25	31	50
04-05	46	15	33	37	41
05-06	68	15	29	34	43
06-07	48	29	35	46	64
07-08	44	11	18	25*	45
08-09	70	13	24*		
09-10	83	12*			

Noot: * Voorlopige cijfers peildatum 1 oktober

Toelichting:

Het uitvalpercentage is het percentage studenten van een cohort dat na respectievelijk 1, 2 of 3 jaar geen bachelorexamen heeft behaald en niet meer is ingeschreven voor dezelfde (of equivalente) opleiding binnen de instelling.

De selectiviteit van het eerste jaar is het aantal studenten dat uitvalt in het eerste jaar als percentage van de totale uitval na 3 jaar. Het cijfer zegt hiermee iets over het selecterende en oriënterende karakter van het eerste jaar: hoe hoger het cijfer, des te hoger de selectie die in het eerste jaar heeft plaatsgevonden.

De uitval wordt alleen berekend over studenten met een vwo-vooropleiding die in één opleiding ingeschreven staan (het zogenaamde KUO-standaardcohort).

Vertrek bachelorstudenten (vwo instroom) naar bestemmingscategorie

Cohort	Omvang Cohort <i>n</i>	Omvang Uitval <i>n</i>	Binnen instelling		Binnen WO		Naar HBO %	Uit HO %
			Naar MA %	Naar BA %	Naar MA %	Naar BA %		
02-03	42	7	0	0	0	29	29	43
03-04	51	16	0	0	13	50	19	19
04-05	46	17	0	0	18	24	35	24
05-06	68	23	0	4	13	35	17	30
06-07	48	22	0	5	27	18	36	14
07-08	44	11	0	9	0	36	55	0

Toelichting:

De totale uitval van bachelorstudenten (KUO-standaardcohort) van een cohort na 3 jaar, onderverdeeld naar bestemmingscategorie: binnen de instelling (bachelor of master), wo elders (bachelor of master), HBO of buiten het HO.

Bachelorrendement van herinschrijvers opleiding (VWO instroom)

Cohort	Omvang herinschr. <i>n</i>	% totale cohort	Bachelorrendement van herinschrijvers (cumulatief %)					
			na 3 jaar cum. %	na 4 jaar cum. %	na 5 jaar cum. %	na 6 jaar cum. %	> 6 jaar cum. %	hoop > 6 j cum. %
02-03	36	86	25	47	64	72	81	81
03-04	43	84	5	28	49	53	63	63
04-05	39	85	8	31	33	38		
05-06	58	85	10	36	50			
06-07	34	71	6	29				
07-08	39	89	18					
08-09	61	87						
09-10	73	88						

Toelichting:

Het bachelorrendement van herinschrijvers na 1 jaar is het cumulatief percentage studenten van een cohort, ingestroomd in een bacheloropleiding - en na het eerste jaar opnieuw ingeschreven voor dezelfde (of equivalente) opleiding binnen de instelling- dat respectievelijk 3, 4, 5, 6 of meer jaar na eerste inschrijving het bachelorexamen binnen dezelfde (of equivalente opleiding) aan deze instelling heeft behaald.

Bachelorrendement van herinschrijvers opleiding (totale instroom)

Cohort	Omvang herinschr. <i>n</i>	% totale cohort	Bachelorrendement van herinschrijvers (cumulatief %)					
			na 3 jaar cum. %	na 4 jaar cum. %	na 5 jaar cum. %	na 6 jaar cum. %	> 6 jaar cum. %	hoop > 6 j cum. %
02-03	65	88	20	45	58	66	71	71
03-04	62	82	5	27	45	48	55	55
04-05	86	74	12	36	45	50		
05-06	160	80	19	43	56			
06-07	119	83	22	39				
07-08	122	83	17					
08-09	158	84						
09-10	179	83						

Toelichting:

Het bachelorrendement van herinschrijvers na 1 jaar is het cumulatief percentage studenten van een cohort, ingestroomd in een bacheloropleiding - en na het eerste jaar opnieuw ingeschreven voor dezelfde (of equivalente) opleiding binnen de instelling- dat respectievelijk 3, 4, 5, 6 of meer jaar na eerste inschrijving het bachelorexamen binnen dezelfde (of equivalente opleiding) aan deze instelling heeft behaald.

Bachelorrendement na 4 jaar (herinschrijvers, buitenlandse vooropleiding)

Bachelorrendement na 4 jaar per cohort				
02-03	03-04	04-05	05-06	06-07
nvt	nvt	50	44	51

Toelichting:

Deze gegevens zijn niet aangeleverd door de VSN, maar zijn wel ontleend aan het 1cHO.

Geslaagden bacheloropleiding per jaar

Cohort	<i>n</i>
02-03	0
03-04	0
04-05	13
05-06	28
06-07	43
07-08	76
08-09	82
09-10	76

Toelichting:

Het aantal bij de opleiding behaalde bachelordiploma's uitgesplitst naar jaar van afstuderen.

Masteropleiding Psychology

De cijfers zijn gebaseerd op onbewerkte gegevens op persoonsniveau uit de bestanden van de centrale studentenadministraties van de universiteiten. Deze cijfers worden door DUO verzameld in het CRIHO. Vervolgens wordt op basis van het CRIHO het 1cijfer Hoger Onderwijs (1cHO) samengesteld. DUO-Z en CBS bewerken deze gegevens zodanig dat de gegevens tussen en binnen instellingen goed vergelijkbaar zijn. Aanvullend is per individuele student nagegaan of deze student na uitval bij de opleiding van start alsnog een diploma heeft gehaald bij een andere universiteit dan wel bij een instelling voor hoger beroepsonderwijs. Hierdoor kunnen opleidingen over instellingsoverstijgende informatie beschikken.

De definities voor de cijfers over instroom, rendementen en studieduur zijn in samenwerking met deskundigen van het CBS, universiteiten en VSNU vastgesteld.

De tabellen presenteren informatie over een opleiding (een CROHO code) of over een groep van opleidingen die historisch gezien bij elkaar horen, de zogenaamde 'equivalente opleidingen'.

De omzetting van de 'oude' ongedeelde opleidingen naar de masteropleidingen is per instelling (en opleiding) verschillend uitgevoerd. Deze omzetting heeft tamelijk recent plaatsgevonden, waardoor de kengetallen voor masteropleidingen nog volop 'in ontwikkeling' zijn. Het maken van landelijke overzichten gebaseerd op eindcohorten is daardoor nog niet mogelijk. Doel van de mastertabellen in deze release van "VSNU DOCVISITATIE" is vooral het toetsen van de nieuwe kengetallen.

Cohortomvang en onderwijs-herkomst instroom (voltijdse instroom)

Cohort	Omvang Cohort	Eigen Universiteit	Andere instellingen		
			NL Universiteit	HBO	Buiten HO
	<i>n</i>	<i>n</i>	<i>n</i>	<i>n</i>	<i>n</i>
05-06	107	71	5	28	3
06-07	59	33	4	21	1
07-08	112	74	11	26	1
08-09	97	43	12	37	5
09-10	132	65	15	50	2

Toelichting:

De cohort omvang betreft alle studenten met een EOI inschrijving van een bepaald jaar. Peildatum is 1 oktober. In deze tabel is het cohort uitgesplitst naar herkomst: WO-doorstroom van de eigen instelling, WO-instroom van een andere instelling, HBO-instroom of anders (Buiten HO, bevat ook de internationale instroom).

Studieduur masteropleiding naar onderwijsherkomst (**voltijdse** instroom)

Cohort	Eigen universiteit		Andere universiteit NL		HBO		Buiten HBO	
	Geslaagd n	Gem. duur in maanden	Geslaagd n	Gem. duur in maand	Geslaagd n	Gem. duur in maand	Geslaagd n	Gem. duur in maand
05-06	14	10						
06-07	32	16	2	17				
07-08	40	19	1	24	2	23		
08-09	59	20	4	21	8	31		
09-10	49	18	4	27	17	28	3	35

Toelichting:

De studieduur voor het behalen van het masterexamen is het aantal maanden dat een student bij de betreffende opleiding van een instelling ingeschreven heeft gestaan vanaf het eerste jaar van deelname aan deze opleiding tot het jaar waarin het master examen wordt behaald. In het startjaar worden de maanden vanaf de maand van inschrijving geteld en in het examenjaar worden alleen de maanden tot de examendatum geteld. Elk overig jaar dat een student ingeschreven stond telt mee als 12 maanden. De jaren dat een student niet ingeschreven stond tellen niet mee. De gemiddelde studieduur wordt berekend over alle afgestudeerden van een bepaald studiejaar.

Studieduur masteropleiding naar onderwijsherkomst (**deeltijdse** instroom)

Cohort	Eigen universiteit		Andere universiteit NL		HBO	
	Geslaagd n	Gem. duur in maanden	Geslaagd n	Gem. duur in maand	Geslaagd n	Gem. duur in maand
06-07	2	16	1	21		
07-08	4	22				
08-09	3	30			1	32
09-10	3	27	2	29	3	32

Toelichting:

De studieduur voor het behalen van het masterexamen is het aantal maanden dat een student bij de betreffende opleiding van een instelling ingeschreven heeft gestaan vanaf het eerste jaar van deelname aan deze opleiding tot het jaar waarin het master examen wordt behaald. In het startjaar worden de maanden vanaf de maand van inschrijving geteld en in het examenjaar worden alleen de maanden tot de examendatum geteld. Elk overig jaar dat een student ingeschreven stond telt mee als 12 maanden. De jaren dat een student niet ingeschreven stond tellen niet mee. De gemiddelde studieduur wordt berekend over alle afgestudeerden van een bepaald studiejaar.

Instellingsverblijfsduur mastergeslaagden naar onderwijsherkomst (**voltijdse** instroom)

Cohort	Eigen universiteit		Andere universiteit NL		HBO		Buiten HBO	
	Geslaagd <i>n</i>	Gem. duur in maand	Geslaagd <i>n</i>	Gem. duur in maand	Geslaagd <i>n</i>	Gem. duur in maand	Geslaagd <i>n</i>	Gem. duur in maand
05-06	14	52						
06-07	32	49	2	17				
07-08	40	56	1	24	2	23		
08-09	59	64	4	21	8	31		
09-10	49	64	4	27	17	28	3	35

Toelichting:

De studieduur die nodig is voor het behalen van het masterexamen (definitie tabel 3.1), waarbij de instellingsverblijfsduur voor studenten die intern doorstromen van een bachelor naar een master gelijk is aan de duur van bachelor én master. Voor instroom van elders is de instellingsverblijfsduur gelijk aan de studieduur van de master

Instellingsverblijfsduur mastergeslaagden naar onderwijsherkomst (**deeltijdse** instroom)

Cohort	Eigen universiteit		Andere universiteit NL		HBO	
	Geslaagd <i>n</i>	Gem. duur in maand	Geslaagd <i>n</i>	Gem. duur in maand	Geslaagd <i>n</i>	Gem. duur in maand
06-07	2	45	1	21		
07-08	4	43				
08-09	3	70			1	32
09-10	3	92	2	29	3	32

Toelichting:

De studieduur die nodig is voor het behalen van het masterexamen (definitie tabel 3.1), waarbij de instellingsverblijfsduur voor studenten die intern doorstromen van een bachelor naar een master gelijk is aan de duur van bachelor én master. Voor instroom van elders is de instellingsverblijfsduur gelijk aan de studieduur van de master

Mastergeslaagden per jaar

Cohort	<i>n</i>
03-04	0
04-05	0
05-06	14
06-07	37
07-08	47
08-09	75
09-10	81

Toelichting:

Het aantal bij de opleiding behaalde masterdiploma's uitgesplitst naar jaar van afstuderen. De beroeps- of postdoctoraal examens worden buiten beschouwing gelaten.

Gerealiseerde docent-studentratio

Op peildatum 1 oktober 2011 was 33,7 fte beschikbaar voor het psychologieonderwijs. Bij een studentaantal van 1255 studenten (bachelor, pre-master en master, peildatum 1 oktober 2011) staat dit gelijk aan een staf-studentratio van 1:37. Wanneer de laatste nieuwe UD aanstelling per 1 februari 2012 is afgerond zal de staf-studentratio naar verwachting uitkomen op 1:36.

Gemiddeld aantal contacturen per fase van de studie

(Contact)uren per onderwijsvorm bachelor en masteropleiding (in uren) 2011-2012

Jaar	Hoorcolleges	Werkcolleges	Practica	Tentamen	These/stage	Beg. ²	Zelfstudie	Totaal
B1	174	136	40	28	0	10	1292	1680
B2 ¹	142	60	24	28	0	15	1411	1680
B3(excl. keuzeruimte)	38	8	-	7	420	20	347	840
M ³	46	58	5	12	840	40	679	1680

¹ In het tweede jaar is een gebonden keuzeruimte opgenomen. Daardoor verschilt de hoeveelheid hoor- en werkcolleges. Er is een gemiddelde genomen.

² Dit betreffen begeleidingsbijeenkomsten met docent bij these en/of opdrachten.

³ Per specialisatie verschilt de hoeveelheid hoor- en werkcolleges en practica. Er is een gemiddelde genomen.

Aantal contacturen bachelor 1: 360 uur

Aantal contacturen bachelor 2: 241 uur

Aantal contacturen bachelor 3: 66 uur plus these/stage plus keuzeruimte

Aantal contacturen masteropleiding: 149 uur plus these/stage

Bijlage 6: Bezoekprogramma

Dag 1 – donderdag 12 april 2012	
11.30 – 14.30	Startbijeenkomst commissie, inzien documenten (intern) -
14.30 – 15.30	Gesprek met de inhoudelijk verantwoordelijken van de opleidingen
	<ul style="list-style-type: none"> - prof. dr. Karen van Oudenhoven (decaan) - dr. Henk Boer (opleidingsdirecteur) - prof. dr. ing. Willem Verwey, specialisatie Human Factors en Mediapsychologie - dr. Erik Taal, specialisatie Gezondheidspsychologie - prof. dr. Wouter van Joolingen, specialisatie Instructie, Leren en Ontwikkeling - prof. dr. Ernst Bohlmeijer, specialisatie Geestelijke Gezondheidsbevordering - prof. dr. Ellen Giebels, specialisatie Conflict, Risico en Veiligheid
15.30 – 16.15	Docenten bacheloropleiding Psychologie
	<ul style="list-style-type: none"> - dr. Marleen Groenier - prof. dr. Cees Glas - Marjolein van Klink, MSc - dr. Zwenny Bosch - dr. Christina Bode - dr. Hannie Gijlers - dr. Stephanie van den Berg - dr. Matthijs Noordzij
16.15 – 16.30	Pauze
16.30 – 17.30	Studenten bacheloropleiding Psychologie
	<ul style="list-style-type: none"> - Martijn Kop (eerstejaars) - Anne Neumann-Holbeck (eerstejaars) - Marieke Booij (tweedejaars) - Tina Chaboksawar (tweedejaars) - Jetse Jellema (tweedejaars) - Jochem Goldberg (derdejaars) - Christina Ullrich (derdejaars) - Mirna Bos (derdejaars)

17.30 – 18.00	Alumni
	<ul style="list-style-type: none"> - Lida Hoogendoorn, afgestudeerd masterspecialisatie Veiligheid en Gezondheid in 2006 - Annelieke Pasma, afgestudeerd masterspecialisatie Veiligheid en Gezondheid in 2009 - Wendy Garnier, afgestudeerd masterspecialisatie Veiligheid en Gezondheid in 2009 - Laura Weiß, afgestudeerd masterspecialisatie Geestelijke Gezondheidsbevordering in 2012 - Kristin Seeger, afgestudeerd masterspecialisatie Geestelijke Gezondheidsbevordering in 2012 - Alieke van Dijk, afgestudeerd masterspecialisatie Instructie, Leren en Ontwikkeling in 2010 - Eva Beltman, afgestudeerd masterspecialisatie Cognitie en Media in 2011 - Esther van Leusen, afgestudeerd masterspecialisatie Conflict, Risico en Veiligheid in 2012

Dag 2 - vrijdag 13 april 2012	
09.00 – 09.45	Studenten <u>masteropleiding Psychology</u>
	<ul style="list-style-type: none"> - Heleen Melissant (specialisatie Gezondheidspsychologie) - Marcella Vrolijk (specialisatie Gezondheidspsychologie, deeltijd) - Gloria Grommisch (specialisatie Geestelijke Gezondheidsbevordering) - Teuntje Elfrink (specialisatie Geestelijke Gezondheidsbevordering) - Ellen Kamp (specialisatie Instructie, Leren en Ontwikkeling) - Leonie Hulshof (specialisatie Conflict, Risico en Veiligheid) - Marie-José Huis in 't Veld (specialisatie Conflict, Risico en Veiligheid, deeltijd) - Sabine Ströfer (specialisatie Human Factors en Mediapsychologie)
09.45 – 10.30	Docenten <u>masteropleiding Psychology</u>
	<ul style="list-style-type: none"> - dr. Sven Zebel, specialisatie Conflict, Risico en Veiligheid - dr. Jan Gutteling, specialisatie Conflict, Risico en Veiligheid - dr. Karlein Schreurs, specialisatie Geestelijke Gezondheidsbevordering - dr. Gerben Westerhof, specialisatie Geestelijke Gezondheidsbevordering - dr. Martin Schmettow, specialisatie Human Factors en Mediapsychologie - dr. Pascal Wilhelm, specialisatie Instructie, Leren en Ontwikkeling - dr. Marcel Pieterse, specialisatie Gezondheidspsychologie
10.30 – 10.45	Pauze

10.45 – 11.00	Opleidingscommissie: studenten
	<ul style="list-style-type: none"> - Anneloes Post - Christian Utzerath - Marie-Louise ter Horst - Stefan van Langevelde
11.00 – 11.15	Opleidingscommissie: studenten en docenten
	<p>Studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Anneloes Post - Christian Utzerath - Marie-Louise ter Horst - Stefan van Langevelde <p>Docenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dr. Stans Drossaert (voorzitter) - dr. Rob van der Lubbe - dr. Pascal Wilhelm - dr. Elze Ufkes (nieuw OLC lid sinds maart 2012)
11.15 – 12.00	Examencommissie en studieadviseurs
	<p>Leden examencommissie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prof. dr. Ernst Bohlmeijer - dr. Tessa Eijsink, - dr. Matthijs Noordzij - dr. Peter de Vries <p>Adviseurs: Studieadviseur bachelor, drs. Tineke Hoeksma Onderwijscoördinator, Laura Holsbeeke, MSc</p>
13.00 – 14.00	Eindgesprek met de formeel verantwoordelijken
	<ul style="list-style-type: none"> - prof. dr. Karen van Oudenhoven (decaan) - dr. Henk Boer (opleidingsdirecteur)
14.00 – 16.00	Opstellen voorlopige bevindingen (commissie intern)

Bijlage 7: Bestudeerde afstudeerscripties en documenten

Voor het bezoek heeft de commissie de afstudeerscripties bestudeerd van de studenten met de volgende studentnummers:

Bacheloropleiding Psychologie

188425
180513
151335
174416
63770
156078
168505
210889
199214
111104
153567
151572
163562
157538
163716

Masteropleiding Psychology

181366
186023
29955
110922
131008
163295
111066
163503
158267
142468
118753
95133
125725
189480
45039
122157

Tijdens het bezoek heeft de commissie onder meer de volgende documenten bestudeerd (deels als *hard copies* en deels via de elektronische leeromgeving):

- voorlichtingsmateriaal;
- studiemateriaal: handboeken en syllabi, readers, studiehandleidingen;
- voorbeelden van werkstukken, portfolio's, onderzoeksverslagen van studenten, stageverslagen;
- scriptiereglementen en richtlijnen voor het maken van werkstukken;
- stagereglementen/handleidingen;
- tentamen- en examenreglement;
- toetsmaterialen (enkele tentamens, toetshandleiding en dergelijke) met modelantwoorden (indien beschikbaar);
- recente verslagen Opleidingscommissie, Examencommissie, onderwijsjaarverslagen, bachelor-masterovergangsregelingen;
- college-, onderwijs- en curriculumevaluaties, studententevredenheidsmonitor(en), et cetera;
- alumni-enquêtes,
- materiaal over de studieverenigingen;
- jaarverslagen (onderwijs, onderzoek, laatste drie jaar).

Bijlage 8: Onafhankelijkheidsverklaringen

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM

Ricci van den

ADRES

*Regentensloot 14
2391 XP Capelle aan den IJssel*

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER, DOCENT, BEROEPSBEOORDELFANAR OF ALS ADVISEUR DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZULDEN KUNNEN BENVLOEDEN

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEREIKT IS GEWORDEN EN WORDT VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE

PLAATS: UTRECHT

datum: 21 FEBRUARI 2011

HANDTEKENING

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM

G. Wolters

ADRES

*Blauwkapel 14
2318 NN Leiden*

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER, DOCENT, BEROEPSBEOORDELFANAR OF ALS ADVISEUR DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZULDEN KUNNEN BENVLOEDEN

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEREIKT IS GEWORDEN EN WORDT VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE

PLAATS: UTRECHT

datum: 21 FEBRUARI 2011

HANDTEKENING

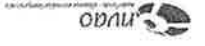
VERKLART HIERBIJ DEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET
BOVENGENOMDE INSTELLING TE ONDERSCHEIDEN ALS PERSOON,
WELKE NIET DOOR HET ONTWERP VAN DE KUNSTEN VAN
DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZOUDE KUNNEN
BESWAARDEN

ZIE BIJLAGE
AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING

ZIE BIJLAGE
OPLIDING
IS ALS BESWAARDE / BEGRIPPEERD GEVRAAGD VOOR HET BEDOELLEN VAN DE

NAAM Diana Coppens
ADRES Thoozestegat 1
7315 HP Lutteren

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING
INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSORGANISATIE

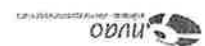
VERKLART HIERBIJ DEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET
BOVENGENOMDE INSTELLING TE ONDERSCHEIDEN ALS PERSOON,
WELKE NIET DOOR HET ONTWERP VAN DE KUNSTEN VAN
DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZOUDE KUNNEN
BESWAARDEN

ZIE BIJLAGE
AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING

ZIE BIJLAGE
OPLIDING
IS ALS BESWAARDE / BEGRIPPEERD GEVRAAGD VOOR HET BEDOELLEN VAN DE

NAAM li. Eusewink
ADRES Lijndijk 12a
7061 GN Rossum

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING
INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSORGANISATIE

VERKLART HIERBIJ DEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE
AFDELING VAN JAAR NIET GEHOUDT TE HEBBEN
VERKLART STREKKE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETDEEN IN
VERBAND MET DE BEDOELING AAN HETWAAR BEKEND IS DEWONEN EN
WONEN VOOR ZOVER DE OPLEIDING DE INSTELLING OF DE NVAO NIET
REDELIJKELIJK AANSPRAAK OF KUNNEN MAKEN
VERKLART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO OERMAASCODE
PLAATS, UITRECHT
DATUM 21 FEBRUARI 2011

HANDTEKENING

VERKLART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO OERMAASCODE
PLAATS, UITRECHT
DATUM 21 FEBRUARI 2011
HANDTEKENING

VERKLART HIERBIJ DEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE
AFDELING VAN JAAR NIET GEHOUDT TE HEBBEN

Bijlage 8b: Commissiesamenstelling Psychologie 2012

Universiteit Utrecht (2 opleidingen)	B Psychologie (56604)	Voltime	31-12-2013
	M Psychology (66604)	Voltime	31-12-2013
Secretaris:	Melissa Frederik		
Commissieleden	Walter Everaerd Gezinus Wolters Eddy van Avermaet Maurits van der Molen Lauren Koetzier		

Universiteit Maastricht (3 opleidingen)	B Psychologie (56604)	Voltime	31-12-2013
	M Psychology (66604)	Voltime	31-12-2013
	M Mental Health (60006)	Voltime, deeltijd	31-12-2013
Secretaris:	Ronald Duzijn		
Commissieleden	Walter Everaerd Gezinus Wolters Eddy van Avermaet Gellof Kanselaar Elke Schoneveld		

Universiteit van Amsterdam (3 opleidingen)	B Psychologie (56604)	Voltime	31-12-2013
	M Gezondheidszorg Psychologie (60216)	Voltime	31-12-2013
	M Psychology (66604)	Voltime	31-12-2013
Secretaris:	Linda van der Grijsparde		
Commissieleden	Maarten van Son Gezinus Wolters Eddy van Avermaet Gellof Kanselaar Diana Coppens		

Universiteit van Tilburg (3 opleidingen)	B Psychologie (56604)	Voltime	31-12-2013
	M Psychologie en Geestelijke Gezondheid (60076)	Voltime	31-12-2013
	M Social Psychology (60077)	Voltime	31-12-2013
Secretaris:	Linda van der Grijsparde		
Commissieleden	Walter Everaerd Gezinus Wolters Eddy van Avermaet Gellof Kanselaar Abigaël Herschberg		

Universiteit Leiden: (2 opleidingen)	B Psychologie (56604)	Voltime, deeltijd	31-12-2013
	M Psychology (66604)	Voltime	31-12-2013
Secretaris	Ronald Duzijn		
Commissieleden	Walter Everaerd Maurits van der Molen Eddy van Avermaet Gellof Kanselaar Sanne van Wetten		

Universiteit Twente (2 opleidingen)	B Psychologie (56604)	Voltime	31-12-2013
	M Psychology (66604)	Voltime, deeltijd	31-12-2013
Secretaris:	Linda van der Grijsparde		
Commissieleden	Walter Everaerd Gezinus Wolters Riël Vermunt Gellof Kanselaar		

	Diana Coppens		
Open Universiteit (2 opleidingen)	B Psychologie (56604)	Deeltijd	31-12-2013
	M Psychology (66604)	Deeltijd	31-12-2013
Secretaris:	Melissa Frederik		
Commissieleden	Maarten van Son Gezinus Wolters Eddy van Avermaet Gellof Kanselaar Elke Schoneveld		
Rijksuniversiteit Groningen (2 opleidingen)	B Psychologie (56604)	Voltijd	31-12-2013
	M Psychologie (60260)	Voltijd	31-12-2013
Secretaris:	José van Zwieten		
Commissieleden	Walter Everaerd Gezinus Wolters Eddy van Avermaet Gellof Kanselaar Abigaël Herschberg		
Vrije Universiteit Amsterdam (2 opleidingen)	B Psychologie (56604)	Voltijd	31-12-2013
	M Psychologie (60260)	Voltijd	31-12-2013
Secretaris:	Ronald Duzijn		
Commissieleden	Walter Everaerd Maurits van der Molen Eddy van Avermaet Gellof Kanselaar Diana Coppens		
Radboud Universiteit (2 opleidingen)	B Psychologie (56604)	Voltijd	31-12-2013
	M Psychologie (60260)	Voltijd	31-12-2013
Secretaris:	Linda van der Grijsparde		
Commissieleden	Walter Everaerd Gezinus Wolters Eddy van Avermaet Gellof Kanselaar Abigaël Herschberg		